

TÜRK-İS

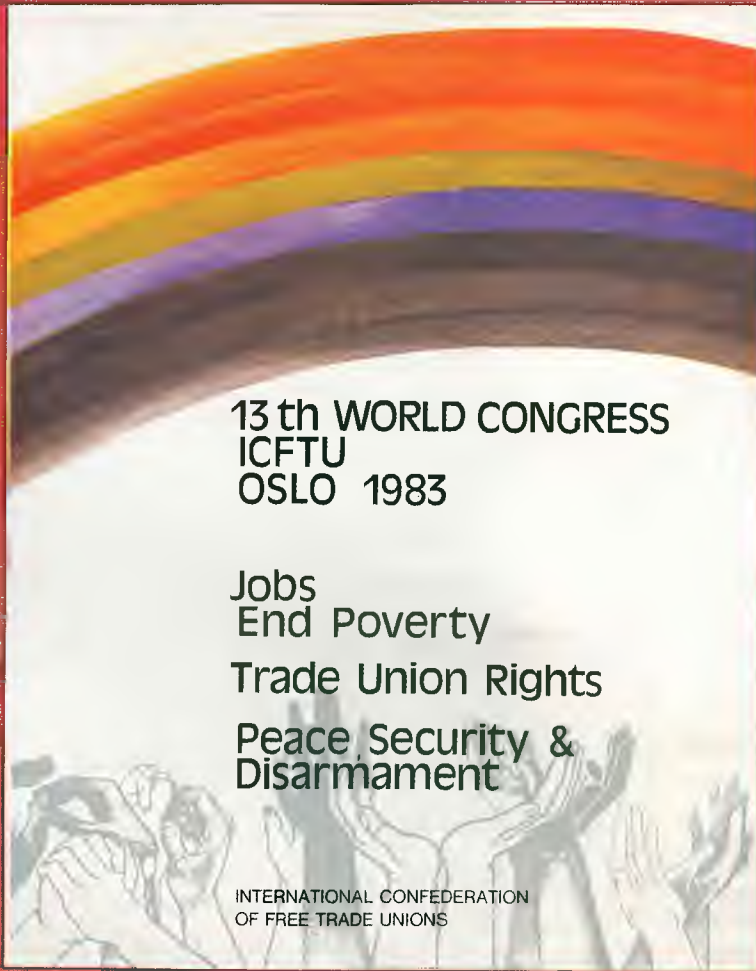
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI

KONFEDERASYONU YAYIN ORGANI

HAZİRAN 1983

SAYI: 171

**Türk-İş'in de katılacağı
ICFTU Dünya Kongresi
Oslo'da yapılacak**

20 Mayıs cuma günü Brüksel'deki toplantıda
Şevket Yılmaz açıklamada bulundu ve

**ICFTU
İcra Kurulu,
Türk-İş'in
Yeniden
Üyeliğini
Oybirliğiyle
Kararlaştırdı.**

AYLIK
EĞİTİM
VE
MESLEK
DERGİSİ

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
YAYIN
ORGANIDIR

HAZİRAN 1983 SAYI: 171

FIAT :
YURT İÇİ 50 TL.
YURT DIŞI 3 DM.

●
SAHİBİ ;
TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
ADINA
GENEL BAŞKAN

**ŞEVKET
YILMAZ**

●
MÜESSESE
MÜDÜRÜ :
GENEL
TEŞKİLATLANDIRMA
SEKRETLRİ

YUSUF ZİYA KARA

●
SORUMLU
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

**HÜSEYİN
EKMEKÇİOĞLU**

●
İDARE VE YAZIŞMA
ADRESİ :
TÜRK-İŞ
GENEL MERKEZİ
BASIN VE HALKLA
İLİŞKİLER BÜROSU
BAYINDIR SOKAK No. 10
17 91 34 - 18 10 09

●
DİZGİ VE BASKI :
DEMİRCİOĞLU
MATBAACILIK
17 30 51 - ANKARA

●
**KAPAK VE MİZANPAJ
TÜRK-İŞ BASIN MERKEZİ
ANKARA - 18 10 09**

İçindekiler

-
- 1** SUNUŞ
-
- 2-4** YENİ YASALARLA İLGİLİ
İCRA KURULU GÖRÜŞÜ
-
- 5-6** TÜRK-İŞ YENİDEN İCFTU
ÜYESİ
-
- 7-8** İCFTU DÜNYA KONGRESİ
OSLO'DA YAPILACAK
-
- 9** KÖŞEM'DEN
-
- 10-13** HABERLER
-
- 14-15** ARAŞTIRMA
-
- 16-20** SSK ve SOSYAL GÜVENLİK
-
- 21-22** KANUN HÜKMÜNDE
KARARNAME
-
- 23-27** AKADEMİK YAZILAR
-
- 28-32** SAKATLAR HAFTASI
-

DERGİMİZ,
BASIN AHLAK
YASASINA UYAR

ÇALIŞMALAR YOĞUNLAŞTI

Değerli okurlarımız,

Geride bıraktığımız Mayıs ay'ı, Türk-İş açısından daha önceki aylar gibi yoğun çalışma ve temasların sürdürüldüğü günleri getirdi .

Türk çalışma hayatının temel yasalarından olan Sendikalar; Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Yasalarının yeniden şekillenmesi, bu yasaların getirdiği hükümler doğrultusunda yapılması gereken çalışmaların planlanması, tüzük hazırlıkları, başta Türk-İş olmak üzere bağlı kuruluşlarının peşpeşe kongre yapma zorunlulukları, gelecek gün ve ayların da geçmişten farkı olmayan bir çalışma yoğunluğu içinde geçeceğini göstermektedir.

2821 ve 2822 Sayılı Sendikalar; Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Yasalarının 7 Mayıs 1983 Cumartesi günü 18040 sayılı Resmi Gazetede yayımlanması üzerine, Türk-İş İcra Kurulu her iki yasa'yı da incelemiş ve görüşlerini kamu oyuna açıklamıştır. Türk-İş İcra Kurulu açıklamasını dergimizin 2. sayfasından itibaren tam metin halinde bulabilirsiniz.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ile ilgili haberlerimiz, dergimizin 5. sayfasından itibaren geniş şekilde verilmiştir.

1 Temmuz 1981 tarihinden itibaren askıya alınan Türk-İş'in ICFTU üyeliği, 19 Mayıs 1983 günü Brüksel'de yapılan top-

lantıda Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz**'ın yaptığı konuşma sonunda yeniden yürürlüğe girmiş ve bu karar oybirliğiyle alınmıştır.

Uluslararası sendikal dayanışma içinde saygın yerini yeniden alan Türk-İş, ICFTU'nun 23/30 Haziran'da Oslo'da yapılacak Dünya Kongresine katılacaktır.

Dergimizin baskıya girdiği günlerde, Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz**, Genel Başkan Vekili ve Türk Deniz Ulaş-İş Federasyonu Genel Başkanı **Emin Kul**, **DYF-İŞ** Genel Başkanı **Mehmet Acıdereli**, Türk-Metal Sendikası Genel Başkanı **Mustafa Özbeş**, Türk-İş Başkanlık Danışmanı **Önder Aker**, Dış İlişkiler Müdürü **Şanar Tayşi**, Basın Danışmanı **Burhan Dodanlı** ve Eğitim Müdürü **Emre Kocaoğlu**, Uluslararası Çalışma Teşkilatı ILO'nun 69. dönem konferansına katılmak üzere Cenevre'ye hareket ettiler.

ILO'nun 69. dönem konferansı ile ilgili çalışmaların geniş özetini gelecek sayımızda vermeyi umud ediyoruz.

Her zaman olduğu gibi, dergimizde değerli bilim adamlarımızın çeşitli konularda makalelerine yer veriyoruz.

SSK Genel Kurulu, Sakatlar Haftası gibi Mayıs ay'ının önemli olaylarına da geniş yer ayırdığımız dergimizde, Sosyal Güvenlik, Araştırma, Hukuk ve Eğitim haberleri de yer almaktadır.

Saygılarımızla

2821 ve 2822 Sayılı Yasalarla İlgili ► İCRA KURULU GÖRÜŞÜ

"TOPLU PAZARLIK ve GREV HAKKI KONUSUNDA KAYGILARIMIZI KORUMAKTAYIZ,,

● SENDİKALARIN İLERİDE İDARENİN KEYFİ TASARRUF VE KARARLARINA KARŞI SAĞLAM VE YASAL GÜVENCELERLE GEREĞİNCE KORUNDUĞU SONUCUNA VARMAK ZOR

● DAHA ÖNCE DE BELİRTİLDİĞİ ÜZERE, GREV YASAKLARI ARTTIRILARAK, GREV HAKKININ KULLANILMASI GÜÇLEŞTİRİLEREK, MECBURİ TAHKİM EGEMEN KILINARAK, İDAREYİ, GREV HAKKINI KULLANILAMAZ HALE GETİREBİLECEK YETKİLERLE DONATARAK TOPLU SÖZLEŞME HAKKININ ETKİNLEŞTİRİLEMEYECEĞİ KABUL EDİLMELİDİR

2821 Sayılı Sendikalar; 2822 Sayılı Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Yasalarının yürürlüğe girmesi üzerine, TÜRK-İŞ İcra Kurulu bir açıklama yaparak görüşlerini kamu oyuna duyurdu.

«Toplu sözleşme ve grev hakkı konusunda kaygılarımızı korumaktayız» denilen açıklamada, bazı konularda Türk-İŞ önerilerinin dikkate alınmasından duyulan memnuniyet de belirtildi.

Türk-İŞ İcra Kurulu açıklaması aynen şöyle :

«2821 Sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu üzerinde çalışmalarını sürdüren TÜRK-İŞ İcra Kurulu, aşağıdaki görüşlerinin kamuoyuna duyurulmasını kararlaştırmıştır:

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu işçi-işveren ilişkilerini düzenleyecek yasaların hazırlık aşamasında yapılması düşünülen değişikliklerde, 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun yirmi yıllık uygulamasında belirlenen sınırlı sayıda aksaklığı ve eksikliği gidermenin hedef alınması gerektiğini savunmuş, işçilerin ve işçi kuruluşlarının yeni bir sistemle karşı karşıya bırakılmasının kaygıya yol açtığını açıklamıştır

Yasalarda öngörülen değişiklikler, yirmi yıllık uygulamayı, bu süre içinde yargı kararlarıyla yapıya kavuşturulabilmesinde son derece değer taşıyan deneyimleri bir çırpıda ortadan kaldırı-

nitelikte görülmüştü.

TÜRK-İŞ, aynı zamanda işçi hak ve özgürlüklerinin kısıtlanmasını hedef alan bazı çevrelerin isteklerinin, bir kısım düzenlemelere yansımış olduğunu tesbitte bu isteklerin hemen tümünün uluslararası ilkelerle ve sendika özgürlüğünü zedeleyen uluslararası hukuk kuralları ile temelden çeliştiğini belirtmiş, böyle bir yaklaşımın işçiler aleyhine son derece vahim bir dengesizlik yaratacağına ve huzursuzluk kaynağı olacağına işaret etmişti.

TÜRK-İŞ, değişiklik önerilerine ilişkin görüşlerini açıklarken, ayırım yapılmaksızın tüm çalışanların ekonomik hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirebilmek amacıyla sendika kurabilmesini, ya da kendi seçtikleri sendikalara serbestçe üye olmalarının sağlanmasını, işçilerin sendikalarının anatüzük ve iç yönetimlerini serbestçe düzenleyebilmelerini, kendilerini yönetecek kişileri özgürce seçebilmelerini, sendikaları aracılığıyla çalışmalarını ve iş programlarını özgürce belirleyebilmelerini, sendikaların idarenin keyfi tasarruf ve kararlarına karşı sağlam yasal güvencelerle korunmasını ve uluslararası alanda işçileri temsil eden örgüt-

re üye olabilme hakkının tanınmasını, serbest toplu pazarlık düzeninin arızasız işlemesine imkân verecek bir biçimde korunmasını ve toplu sözleşme düzeninin, devletin müdahalesi dışında gelişmesi şartlarının gerçekleştirilmesini istemişti.

TÜRK-İŞ, aynı zamanda, uluslararası hukuk önünde bir temel insan hakkının hayata geçirilmesi olarak gördüğü sendika özgürlüğünün bir bütün olduğuna dikkati çekmiş, bu bütünü oluşturan ve somut biçimde hayata geçiren unsurları var olmadıkça, özgürlüğün tek başına hiçbir anlam taşımayacağını açıklamıştı.

Sendika özgürlüğünün esasını oluşturan bu ilkelerden bazılarının 2821 Sayılı Sendikalar Yasasına yansımış olduğunun tesbiti, bu alanlarda duyulan kaygıyı azaltmıştır.

Sendika kuruluş şartlarının zorlaştırılması, sendika kuruculuğunda aranan şart ve nitelikler, bazı grupların sendikalaşma hakkından yoksun hâle sokulması, sendikaların iç yönetimine müdahale imkânı getiren çeşitli hükümler, sınırları henüz belirsiz idari ve mâlî denetim imkânının korunması kaygı kaynağı olmakta devam ederken, şubeler düzeyinde örgüt-

lenme şartlarında görülen sınırlamaların hafifletilmesi, genel kuru! de-
legeliklerinde ve sendika zorunlu organlarının üyeliklerinde sayısal dü-
zeltmeler, sendika gelir kaynaklarının ve top-
lanması usulünün ileri ölçüde kısıtlanması yak-
laşımının benimsenme-
miş olması, deneyimli sendika kadrolarının der-
hal tasfiyesi ile sonuçla-
nabilecek yaklaşımın ter-
kedilmesi, işyeri sendika temsilcilerinin çalışma serbestisini ortadan kal-
dıran hükümlerin düzeltil-
mesi, meslekî eğitim ya-
nında sendikal eğitim im-
kânının, kooperatifçili-
ğin, sınaî ve iktisadî te-
şebbüslere yatırım yap-
ma imkânının korunma-
sı, «ön izine» bağlı tut-
manın özgürlüğü kısıtla-
yıcı niteliğine karşın,
konfederasyonlar yanın-
da sendikalara da işçile-
ri uluslararası alanda temsil eden örgütlere üye olabilmek hakkının korun-
ması, olumlu düzenle-
meler olarak nitelendirilebilir. Bunun gibi, işçilerin ekonomik ve sos-
yal hak ve menfaatlerini korumak için yapılacak çalışmaların «siyasi faa-
liyet» olarak kabul edilme-
yeceğinin açıklığa kavuş-
turulması, sendikacılık hareketinin toplumdan tecridine yol açabilecek bir yaklaşımın benimsen-
mediğinin işareti kabul edilebilir.

Buna karşın, sendika-
ların ileride idarenin key-
fi tasarruf ve kararlarına karşı sağlam yasal gü-
vencelerle gereğince korunduğu sonucuna varmak zordur. Bu alan-
da, özellikle, sendikala-
rın faaliyetten alıkonma ve kapatılması şartları, faaliyetten alıkonan ve kapatılan sendikaların tâbi olacağı rejim ve bunun sonuçları derin

kaygı kaynağı olmakta devam etmektedir.

Sendika özgürlüğünün ayrılmaz unsuru olan serbest toplu pazarlık ve grev hakkı konusun-
da da, TÜRK-İŞ kaygıla-
rını korumaktadır.

TÜRK-İŞ açısından toplu sözleşme kurumu, iş uyuşmazlıklarını orta-
dan kaldırabilmenin, ül-
kenin ve işyerlerinin eko-
nomik gücü oranında adaletli bir gelir dağılımı sağlayabilmenin, demok-
ratik rejim içinde işçile-
rin ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını den-
geye kavuşturabilmenin başlıca yolu ve aracıdır. Daha önce de belirtildiği üzere, grev yasakları artırılarak, grev hakkının

kullanılması güçleştirile-
rek, mecburi tahkim ege-
men kılınarak, idareyi,
grev hakkını kullanıla-
maz hale getirebilecek yetkilerle donatarak top-
lu pazarlık hakkının et-
kinleştirilemeyeceği ka-
bul edilmelidir. İşçi-işve-
ren ilişkilerinde son ça-
re olarak başvurulabile-
cek olan grevin yapıla-
mayacağı daha baştan belli olduğunda, toplu pazarlığın sürdürülebil-
mesi için gerekli olan iyi-
niyetin bir kısım işveren-
relce gösterilmek isten-
meyeceği açıktır. Böyle bir oluşumun, sosyal barışın kurulabilmesi im-
kânlarını geniş ölçüde ortadan kaldıracak ka-
bul edilmek gerektir.

Bu görüşler ışığında, toplu sözleşme kurumu hakkındaki düzenleme-
lerde, özellikle grev hak-
kının kullanılmasına yö-
nelik sınırlamalar, grev yasakları, hükümete ve mahkemelere grevi er-
teleme, ya da tedbir ni-
teliğinde de olsa durdur-
ma imkânı verilmesi ve bunun sonuçları, grevin durdurulması şartları, grev gözcülerinin ve grev mahallinin tâbi olacağı rejim ve ihlâl halinde karşılaşılabilecek müey-
yideler, işverenlere stok-
larını eritme, mamûl-
yarı mamûl, ve ham mad-
delerin grev sırasında işyerine sokulması ve işyerinden çıkarılması imkânının tanınması, ça-

T.C. Resmî Gazete

Kuruluş Tarihi : (7 Teşrinievvel 1336) - 7 Ekim 1920

Yönetim ve Yazı İşleri İçin
Başbakanlık Neşriyat
Daire Başkanlığına
başvurulur

7 Mayıs 1983
CUMARTESİ

Sayı : 18040

YASAMA BÖLÜMÜ

KANUNLAR

Sendikalar Kanunu

Kanun No. 2821

Kabul Tarihi : 5.5.1983

BİRİNCİ KISIM

Amaç ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı, çalışma ilişkilerinde ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerin korunması ve geliştirilmesi için işçiler ve işverenler tarafından meydana getirilen sendikalar ile konfederasyonların kuruluşu, teşkilatı, faaliyeti ve denetlenmesi esaslarını düzenlemektir.

Sendikalar; Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Yasalarının yayınlandığı Resmi Gazete

İşma şartlarının düzenlenmesinde mecburi tahkimi ön plânda tutan yaklaşım ağırlığını korumakta, işçi-işveren ilişkilerinde sağlıklı bir yapının kurulabilmesi, giderek çalışma barışının gerçekleştirilebilmesi ih-

timalleri açısından, kaygı kaynağı olmak vasfını muhafaza etmektedir.

TÜRK-İŞ, devletin şekillendirilmesinde, Anayasa hazırlık çalışmaları ile başlayarak, çalışma yaşamına yön verecek yasalarda, bu uyarıları

sürekli olarak yapmıştır.

İstenen, aynı zamanda uluslararası hukukun da konusu olan sendika özgürlüğünün tüm içeriği ile hayata geçirilmesidir. Hür sendikacılık hareketinin varlık sebebini oluşturan bu istek, çalış-

ma yaşamını sağlıklı yapma yolunda TÜRK-İŞ'in ve Türk Sendikacılık Hareketinin önümüzdeki günlerde de titizlikle üzerinde duracağı, tüm çalışmaları ile gerçekleştirmeye çaba sarfedeceği temel hedef olacaktır.»

Türk-İş ILO Konferansına katıldı

Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** başkanlığında bir Türk-İş Hey'eti 69 uncu dönem Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)nün konferansına katılmak üzere 30 Mayıs günü Cenevre'ye hareket etti.

1 Haziran 1983 Çarşamba günü başlayacak konferansta Toplu pazarlık hakkı ve sendika özgürlüğüne ilişkin ILO Sözleşme ve Tasviye kararlarının üye Devletlerce ne ölçüde uygulanmakta bulunduğu ele alınacak, ayrıca «istihdam politikası», «sosyal güvenlik haklarının korunması» ve «mesleki rehabilitasyon» konularında çalışmalar yapılacaktır.

Konferansa sunulan raporlarda işsizliğin son 20 yıl içinde büyük boyutlara ulaştığına işaret edilmekte, özellikle kalkınmakta olan ülkelerde 350 milyon dolayında kişinin işsiz

ya da gizli, işsiz olduğu açıklanmaktadır. ILO'ya göre bu ülkelerde yıllık ortalama yüzde 2.5 oranındaki nüfus artışı ile 2000 yılında işsiz ve gizli işsizlerin sayısına 500 milyon kişi daha katılacaktır. ILO, işsizlikle mücadele eden ülkeler arasında işbirliği ve dayanışmaya dayalı akılcı bir politika uygulanması gereğine işaret etmektedir.

TOPLU PAZARLIK HAKKI

69 uncu dönem ILO Konferansı'nda «serbest toplu pazarlık hakkı ile hür sendikacılık ilkelerini belirleyen 87 ve 98 Sayılı Sözleşmelere ne ölçüde uygun hareket edildiği de araştırılacaktır. ILO, «sendika özgürlüğünün Örgütün kuruluş ve varlık nedenlerinden başlıcası» olduğunu belirterek, «sendika özgürlüğü ve sendikalaşma hakkının korunmasına» ilişkin

87 Sayılı Sözleşmeyi tasdik etmemiş de olsa, üye Devletlerin bu sözleşmede yer alan ilkeleri benimsemesi ve uygulaması gerektiğini ileri sürmektedir.

TÜRK-İŞ HEY'ETİ

Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** başkanlığındaki «işçi hey'eti»nde, Türk-İş Genel Başkan Vekili **Emin Kul**, Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Başkanı **Mehmet Acıdörel**, Türk Metal Sendikası Genel Başkanı **Mustafa Özbek**, Türk-İş Genel Başkan Danışmanı **Önder Aker**, Türk-İş Dış İlişkiler Müdürü **Şanar Tayşi**, Türk-İş Basın Danışmanı **Burhan Dodanlı**, Türk-İş Eğitim Müdürü **Emre Kocaoğlu** bulunmaktadır.

Konferans 21 Haziran tarihine kadar sürecektir.

TÜRK-İŞ YENİDEN ICFTU'DA

Üyeliği askıya alan karar oybirliğiyle yürürlükten kalktı

- TÜRK-İŞ'İN ÜYELİĞİNİN ASKIYA ALINMASINI ÖNGÖREN 1 TEMMUZ 1981 TARİHLİ ICFTU KARARI, 19 MAYIS 1983 GÜNÜ BRÜKSEL'DE YAPILAN TOPLANTIDA OYBİRLİĞİ İLE KALDIRILDI
- TÜRKİYE'DE İNCELEMELER YAPAN ICFTU HEY'ETİNİN HAZIRLADIĞI RAPORDA TÜRK-İŞ'İN SENDİKAL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN KORUNMASI İÇİN ELİNDEN GELEN HER TÜRLÜ ÇABAYI ORTAYA KOYDUĞU KAYDEDİLDİ
- 60'I AŞKIN ÜYEDEN MEYDANA GELEN ICFTU YÖNETİM KURULU TOPLANTISINDA, TÜRK-İŞ GENEL BAŞKANI ŞEVKET YILMAZ OYLAMA ÖNCESİ BİR KONUŞMA YAPTI

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yönetim Kurulu 19 Mayıs 1983 günü Brüksel'de yaptığı toplantıda TÜRK-İŞ'in üyeliğinin askıya alınmasını öngören 1 Temmuz 1981 tarihli kararını oybirliği ile kaldırdı. Böylece, TÜRK-İŞ ile ICFTU arasında 1961'de başlayan ilişkiler yaklaşık iki yıllık bir aradan sonra yeniden kurulmuş oldu.

ASKIYA ALMA KARARI

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU), TÜRK-İŞ'in üyeliğini 1 Temmuz 1981'de, TÜRK-İŞ Genel Sekreterinin aynı zamanda Hükümette görev alması sebebiyle askıya almıştı.

TÜRK-İŞ'in, Haziran 1982'den itibaren Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) nun ve hür sendikacılığın ilkeleriyle u-

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz ve ICFTU Genel Sekreteri John Vanderveken samimi bir görüşme sırasında görüşüyorlar

yumlu yoğun çalışmalara paralel olarak, TÜRK-İŞ Genel Sekreterinin bakanlığı süresince TÜRK-İŞ'teki görevinden izinle ayrılması, ilişkilerde yeni bir dönüm noktası oluşturdu. Yönetim Kurulu, Kasım 1982 tarihli toplantısında «ilişkilerin normalleştirilmesi sürecini» başlatırken, Türkiye'de sendikal hak ve özgürlükler alanlarında karşı karşıya bulunulan durumun yerinde belirlenebilmesi düşüncesiyle üst düzey sendikacılar arasında kurulu bir ICFTU Hey'etinin de derhal Türkiye'ye gönderilmesine karar verdi. ICFTU Genel Sekreteri John Vanderveken başkanlığında onbir üst düzey sendika liderinden kurulu hey'etin

Ankara ve İstanbul'daki temaslarından sonra ICFTU Yönetim Kurulu'na üyelik ilişkisini askıya alma kararının kaldırılması önerildi ve 60'ı aşkın üyeden meydana gelen Yönetim Kurulu da oybirliği ile 1 Temmuz 1981 tarihli kararını kaldırdı.

HEY'ET RAPORU

Türkiye'ye Aralık 1982'de gelen hey'etin hazırladığı «rapor» 19 Mayıs günü ICFTU Yönetim Kurulunda görüşüldü. Hey'et raporunda TÜRK-İŞ'in Haziran 1982'den itibaren gerek Anayasa hazırlık döneminde, gerekse iş yasalarıyla ilgili olarak sürdürdüğü çalışmalarından övgü ile bahsedildi ve «TÜRK-İŞ, sendikal

hak ve özgürlüklerin korunabilmesi için elinden gelen her çabayı cesaretle ortaya koymuştur» denildi. Hey'et raporu Yönetim Kurulunca da oybirliği ile benimsendi.

BRÜKSEL TOPLANTISI

ICFTU'nun 19 Mayıs 1983'te Brüksel'de yapılan Yönetim Kurulu toplantısına TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz özel olarak davet edildi. TÜRK-İŞ Hey'etinde Genel Başkanlık Danışmanı Önder Aker ve Dış İlişkiler Müdürü Şanar Tayşi de bulundular.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı 19 Mayıs günü ICFTU Yönetim Kurulu'nda bir konuşma yaptı.

Genel Başkan Şevket Yılmaz konuşmasına şu sözlerle başladı:

«TÜRK-İŞ Temmuz 1981 tarihinden bu yana ICFTU Yönetim Kurulunda ilk kez hazır bulunmaktadır. ICFTU Genel Sekreterliği'ne vakı davetleri için, huzurunuzda, en içten teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Türk işçilerinin, Türk sendikacılık hareketinin çeşitli kritik sorunlarla karşı karşıya bulunduğu şu dönemde, bu toplantıda hazır bulunmamızın, sorunların en iyi şekilde anlaşılmasına ve değerlendirilmesine imkân hazırlayacağını umut ediyorum.»

Konuşmasında, TÜRK-İŞ'in Anayasa hazırlık dönemi ile birlikte yoğunlaşan çalışmalarına değinen TÜRK-İŞ Genel Başkanı, «işçi hak ve özgürlükleri konusunda Türkiye'nin uluslararası hukuktan doğan sorumluluk ve taahhütlerine uymasının, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün temel ilke ve sözleşmelerine uygun hareket edilmesinin TÜRK-İŞ tarafından her vesile ile istendiğini» hatırlattı, «başarının sınırlı kalması

bizleri yelse düşürmemiştir; başarıda sınırlı kalan her alan, her konu bizler için yarıların mücadelesi hedefidir ve bu hedefe doğru, hangi şart altında olunursa olunsun yürünecektir» dedi.

İşçi sorunlarını, Türkiye'nin içinde bulunduğu sorunlar ve geçiş dönemine özgü koşullar ışığında değerlendiren Genel Başkan Şevket Yılmaz şöyle devam etti:

«... Bilinmelidir ki, Haziran 1982'den bu yana attığımız her adımda ICFTU ilkelerinden hareket etmişizdir. Demokrasiyi daha sağlıklı yapacağına inandığımız şartlar en açık şekilde, en cesur biçimde ortaya konulmuştur. Tüm faaliyetlerimiz açıktır; ortadadır. Hür ve demokratik sendikacılık hareketinin amaç ve ilkeleri doğrultusunda, şartlar ne olursa olsun, mücadele edeceğimizi bugün Türkiye'de herkes bilmektedir .

TÜRK-İŞ Genel Başkanı sözlerini şöyle bitirdi:

«Emin olmalısınız ki, Türkiye'deki meslektaşlarınızın demokrasinin ve hür sendikacılığın korunması uğrunda ellerinden gelenin en iyisini cesaretle yapmaktadırlar. Uluslararası sendikacılığın aktif desteği ve işbirliği ile nihai başarının bizlerin olacağına yürekten inanıyorum. ICFTU ilkelere 1949'lardan beri savunmuş bir işçi, bir sendika lideri olarak siz meslektaşlarıma güveniyorum.»

TÜRK-İŞ Genel Başkanı konuşmasından sonra çeşitli sorular yöneltildi ve TÜRK-İŞ Hey'etinin salondan ayrılmasını takiben yapılan kısa bir görüşmeden sonra, askıya alma kararının oybirliği ile kaldırıldığı TÜRK-İŞ Genel Başkanına duyuruldu.

TÜRK-İŞ Hey'eti kararı takiben, TÜRK-İŞ'i «tem-

silen» İcra Kurulu toplantısına katıldı.

TÜRK-İŞ GENEL BAŞKANININ SÖZLERİ

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz askıya alma kararının kaldırılmasından sonra yaptığı açıklamada TÜRK-İŞ / ICFTU ilişkilerinde yeni bir dönemin başladığına işaret etti. Şevket Yılmaz, «TÜRK-İŞ, 1961'den bu yana olduğu gibi, bundan sonra da, hür sendikacılık ilkeleri çerçevesinde çalışmalarını aralıksız sürdürecektir. Türk işçisinin sorunları düne kadar olduğu gibi, bugün de hür sendikacılık saflarında bütünleşmiş 90 milyonu aşkın işçinin sorunudur. Çoğulcu, özgürlükçü demokrasi, serbest toplu pazarlık ve grev haklarına dayalı bir sistem içinde, sağlıklı çalışma barışının şartlarının yaratılmasında ve yaşatılmasında engeller aşılanacaktır» dedi.

MINİ YORUM

TÜRK-İŞ, 1950'li yıllarda başlattığı çabaların, zamanın iktidarlarınca engellenmesi sonucu, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) üyeliğini ancak 1960 sonlarında tescil ettirebilmiştir.

Hür dünya işçilerinin uluslararası dayanışmasının ve güçbirliğinin örgütsel yapısını temsil eden ICFTU, bilinen nedenlerle Türk-İŞ'in üyeliğini 1 Temmuz 1981 tarihinde askıya almıştır.

Bir yandan ülkemizdeki geçiş döneminin şartları içinde sendikacılık hareketinin etkinliğini yitirmesi, öte yandan Uluslararası ilişkilerin bu noktaya gelmesi; TÜRK-İŞ'in çok dikkatli bir çalışma programı hazırlaması ve uygulamalarını zorunlu kılmıştır.

ICFTU'nun 19 Mayıs 1983 günü Türk-İŞ üyeliğini yeniden fiilen devam ettirme kararı, bu çalışmaların başarıyla sürdürüldüğünün Uluslararası alanda onaylanması anlamındadır.

Hayırlı olsun.

ICFTU DÜNYA KONGRESİ 23/30 Haziran'da Oslo'da

**Türk-İş'in de
katılacağı
Dünya
Kongresi'nde
Sendikal
Hak ve
Özgürlükler,
barış, güvenlik ve silahsızlanma ile tam istihdam konuları ele alınacak**

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU)nun 23/30 Haziran tarihlerindeki «Dünya Kongre»sinin yapılacağı Oslo'daki binanın genel görünüşü.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU)nun 13 üncü «Dünya Kongresi» 23/30 Haziran 1983 tarihlerinde Norveç'te Oslo'da yapılacaktır.

Dünya Kongresinin gündeminde «sendikal hak ve özgürlükler», «barış güvenlik ve silahsızlanma», «tam istihdam» konuları yer almaktadır.

SENDİKAL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) tarafından sendikal hak ve özgürlükler konusunda dünya kongresine sunulan

raporda «sendikal hak ve özgürlüklerin çoğu ülkede ağır tehdit altında olduğu» belirtilmektedir. ICFTU'ya göre, komünist sistemle yönetilen ülkelerde, işçi kuruluşlarının iktidardaki «komünist partilerine bağımlılığı

bütün ağırlığı ile devam etmekte, Devletçe kuruluşuna izin verilen örgütler dışında hiçbir örgütün kurulmasına, işçilerin kendi seçtikleri örgütlere özgürce üye olabilmelerine izin verilmemektedir»dir. ICFTU bu tutumun

en belirgin örneği olarak Polonya Dayanışma Sendikası'nın maruz bırakıldığı baskıları göstermektedir.

Komünist ülkeler dışında Asya, Afrika, Güney Amerika'da ve OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı) Örgütü'ne bağlı çeşitli ülkelerde sendikal hak ve özgürlüklerin çeşitli biçimlerde çiğnendiğine işaret eden ICFTU, uluslararası hür sendikacılık hareketinin önümüzdeki yıllarda bu alanda yoğun bir çaba sarfetmesi gerektiğini bildirmektedir.

TEMEL ÖLÇÜ : ILO SÖZLEŞMELERİ

«Sendikal hak ve özgürlüklerden ne anlaşılması gerektiği» sorusunu Dünya Kongresine sunulan raporunda açıklayan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, bu alanda temel ölçünün «Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO)'nın sözleşme ve tavsiye kararları olduğunu» belirtmektedir. ICFTU'ya göre, ILO üyesi «devlet» tarafından tasdik edilmiş olsun ya da olmasın, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün «sendika özgürlüğüne ilişkin 87 ve toplu pazarlık hakkının korunmasına ilişkin 98 sayılı sözleşmeleri esas alınacak, değerlendirme bu sözleşmelerde yer alan unsurlara uyulup uyulmadığına göre yapılacaktır.»

Türkiye tarafından henüz tasdik edilmemiş bulunan 87 Sayılı ILO Sözleşmesi, işçilerin kendi seçtikleri örgütlere serbestçe üye olabilmelerini, iş yönetimlerini ve çalışmalarını özgürce düzenleyebilmelerini, yöneticilerini serbestçe seçebilmelerini, toplu pazarlık ve grev hakkından en geniş bir biçimde yararlanabilmelerini, işçileri uluslararası alanda temsil eden örgütlere özgürce üye olabilmelerini içermektedir. 87 Sayılı Sözleşmeye göre, idare sendikaların iç işlerini müdahale etmekten özenle kaçınmak zorundadır.

BARIŞ VE SİLAHSIZLANMA

Dünya Kongresinin ikinci önemli konusu «silahsızlanma ve barış» tır. ICFTU tüm çalışmalarının hareket noktasını oluşturan «barış, ekme, özgürlük» ilke-

leri çerçevesinde, silahlanma tırmanışını insanlığın karşı karşıya bulunduğu en önemli tehlikelerden biri olarak nitelirmektedir. ICFTU'ya göre, yeryüzünde milyonlarca insan açlığın ve kötü beslenmenin insanlık dışı sonuçları ile yaşamağa çalışırken kaynakların insanlığın mahvına yol açabilecek silah yapımına tahsis edilmesi son derece büyük bir talihsizliktir.

ICFTU bu konuda Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin «uluslararası barışın ve güvenliğin gerçekleştirilmesini» öngö-

ren maddelerinin hayata geçirilmesini, uluslararası kardeşçe ilişkilerin geliştirilmesini istemektedir. Sadece 1981 yılı içinde silah yapımına harcanan paranın 600,000 milyon dolar olduğuna işaret eden ICFTU, nükleer silah sayısının 40 ilâ 50 bin civarında olduğunu, bunun yüzde 95'inin Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği'nde bulunduğunu, bu silahların imha gücünün ise İkinci Dünya Savaşı sırasında Hiroşima'ya atılan bombanın 500,000 katı olduğunu açıklamaktadır.

SEFALETLE MÜCADELE VE İSTİHDAM

Dünya Kongresinin üçüncü konusu «istihdam ve sefaletle mücadele» dir. ICFTU'ya göre silah endüstrisi istihdam yaratmakla birlikte, bu endüstriye tahsis edilen kaynakların diğer sektör- lere tahsisi mümkün olabilse, en az 43.5 milyon işsize iş imkânı bulabilmek mümkün olabilecektir. İşsizlik sorunu giderek büyümektedir. ICFTU'ya göre kalkınmakta olan ülkelerde işsiz ve gizil işsiz olanların sayısı 330 milyonun üstündedir. 1982 sonunda sanayileşmiş ülkelerdeki toplam işsiz sayısı ise 30 milyon civarındadır. 2000 yılında dünya işgücünde 500 milyon dolayında bir artış beklenmektedir ve önlem alınmadığı takdirde bunlar da işsizler ordusuna katılacaktır. ICFTU çeşitli önerilerle sorunun bir «dünya sorunu» olarak değerlendirilmesi ve çözüm bulunması gerektiği görüşündedir.

MINİ YORUM

Hür Dünyanın dikkatlerini üzerinde toplayacak olan ICFTU 13. Dünya Kongresinin gündeminde bulunan üç önemli konunun ilki, Sendikal Hak ve Özgürlükler'dir.

Kongrede, Uluslararası Çalışma Teşkilatı ILO'nun sözleşme ve tavsiye kararlarına üye ülkelerin ne ölçüde uydukları gözden geçirilecektir.

ILO üyesi devletlerin, tasdik edilmiş olsun ya da olmasın, ILO'nun sendika özgürlüğüne ilişkin 87 ve toplu pazarlık hakkına ilişkin 98 sayılı sözleşmelerini ne ölçüde uyguladıkları değerlendirmeye esas olacaktır.

Dünya kongresinin bu konuda alacağı kararlar, hür dünya ülkelerine uluslararası alanda, sendikal hak ve özgürlüklere verdikleri önem oranında saygınlık kazandıracaktır.

YENİ YASALAR VE SENDİKALARIMIZ

12 Eylül 1980 tarihinden sonra Devletimizin yeniden şekillendiği, güçlü devlet inancının hakim kılınmaya başlandığı ve bu sebeple de peş peşe yeni yasal düzenlemelere gildiği bilinmektedir. Hiç şüphesiz bu yasal düzenlemelerin en başında Anayasa gelmekte, Anayasamızı Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunu takip etmektedir. Her üç kanun önce Danışma Meclisinde müzakere edilmiş daha sonra Milli Güvenlik Konseyinde müzakere edilerek kesinlik kazanmıştır. Anayasamızın öngördüğü Türk Demokrasisi Siyasi Partiler arasındaki kördüğüşüne son vermek, sağlıklı bir demokrasi geleneğini kurmak ve böylelikle de çağdaş anlayışa uygun bir demokrasiyi ülkemizde yaşatıp güçlendirmek amacını taşımaktadır.

Siyasi Partilerin demokrasinin vazgeçilmez unsurları diye tanımlandıkları bilinir. Demokrasinin vazgeçilmez başka unsurları da vardır. Bunlar hür sendikalar ve hür basın gibi müesseselerdir. Bi-

zim konumuz hür sendikaların yeniden biçimlenmesi ve şekillenmesi ile ilgili yasal düzenlemelerdir. Milli Güvenlik Konseyinin doğrudan gündeminde bulunan Yeni Sendikalar Kanunu ile, Yeni Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu Milli Güvenlik Konseyince 5 Mayıs'ta yapılan müzakerelerde kabul edilmiş ve 7 Mayıs günü Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. 2821 ve 2822 sayıları alan bu kanunların bütün sendikalarımız tarafından çok dikkatle incelenmesi anlaşılması ve uygulanması zorunlu bir hale gelmiştir. Artık kanunlarla ilgili yorumları bir tarafa bırakarak bu kanunlara göre kuruluşlarımızı yeni biçimlere adapte etmek ve sendikacılığımızı bu kanunların getirdiği espiyi içinde canlı ve dinamik tutmak zorundayız. Kanunların zamanla yeniden ele alınıp düzeltilmesi umudu başka bir önem taşımasına rağmen günümüzde yapılacak en önemli husus yasalara saygılı bir anlayış içinde bu yasaların öngördüğü çalışmaları süratle tamamlamak ve yıl başına kadar teşkilatlanma ve tüzüklerimizi bu kanunlara uyumlu hale getirme zorundayız. Öncelikle dikkate alınması gereken husus TÜRK-İŞ başta olmak üzere TÜRK-İŞ'e bağlı bütün kuruluşların yılbaşına kadar işyeri kongre yapması gerçeğidir. Bu kongrelerden birincisi tüzüklerin 2821 sayılı sendikalar kanununa uygun hale getirmek bu arada Federasyonları ortadan kaldırarak Milli Sendika haline dönüştürmek, ikincisi ise yapılacak bu olağanüstü genel kurullardan sonra yeni yasaya göre seçilecek delegelerle yeni yöneticileri belirleyerek, olağan genel kurulları toplantıya çağırmaaktır.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu mevcut yöneticilerle halen yaşlılık aylığı almakta bulunan yöneticiler için özel hükümler getirmiştir. Geçici maddelerle bu yöneticilerin kendi teşkilâtlarında seçilme şansları bulunduğu takdirde en azından 6 yıllık bir süre için durumlarını koruma imkanını sağlamıştır. Yasanın öngördüğü sis-

tem geçiş dönemi için tecrübeli kadrolardan yararlanmayı amaçlamaktadır. Bu kadroda tekrar seçilme şansını elde ettikleri takdirde 6 yıllık dönem içinde nöbeti bırakacakları tecrübeli, bilgili ve akılcı yolu seçecek arkadaşlarını yönetim için hazırlama imkanını elde edeceklerdir.

Türk sendikacılığı önümüzdeki 7 ay içinde bu kadar geniş bir kongreler dizisini tamamlama gayretinde bulunacaklar. Ve böylelikle büyük bir sınav daha geçirmiş olacaklardır. Aynı durum işveren sendikaları için de söz konusudur. Ne var ki, gerek kongreler, gerekse yeni şekillenme yüzünden yasaların getirdiği bazı güçlükler kolaylıkla atlatılabilecek mi? Bu noktada şimdiden bir şey söylemek için vakit erkendir.

Türk sendikacılığı yeni dönemde 28 iş kolu içinde teşkilatlanmasını tamamlama durumundadır. İş kollarının yasa ile açıkça belirlenmesi işkolları tüzüğünün yayınlanması ile hangi iş kollarında, hangi meslek dallarının şekilleneceğini açıkça ortaya koyacak ve böylelikle bundan sonra iş başına gelecek siyasi kadroların yönetmelik değiştirerek kendi arzuları istikametinde sendikacılığı biçimlendirmeleri önlenmiş olacaktır. Sendikacılık TÜRK-İŞ'in en büyük lideri Merhum Seyfi DEMİRSOY'un söylediği gibi çileli meslektir. Bu mesleğe gönül verenler zorlukları aşmasını, güçlükleri yenmesini ve idealistçe davranmasını bilmek durumundadırlar. Kalıcı bir çalışma barışı işverenler karşısında güçlü ve hür bir sendikacılığın gelişmesine doğrudan doğruya bağlıdır. Ümit ve temenni edelim ki, güçlü sendikacılık çalışma barışını kalıcı kılacak bir biçimde gelişsin ve ülkemizde hakkı olan yere oturtulabilsin. Bu konuda en büyük görev sendika liderlerine ve yöneticilerine düşmektedir. Bu çabaları yoğun bir biçimde hep birlikte sürdüreceğiz.

Tarım-İş Sendikasının, Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) ve Uluslararası Tarım ve Plantasyon İşçileri Federasyonu (IFPAAW) ile ortaklaşa düzenlediği seminerde konuşan Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz; Sendikacılık hareketini çok daha zor günlerin beklediğini söyledi (yukarıda)

Tarım-İş'in düzenlediği seminerde konuşan

Yılmaz: "Çok daha zor günlerin geleceğini dikkate almak zorundayız,,

Tarım-İş Sendikası tarafından, 2821 Sayılı Sendikalar, 2822 Sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Yasalarıyla ilgili olarak Ankara'da bir seminer düzenlendi.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Uluslararası Tarım ve Plantasyon İşçileri Federasyonu (IFPAAW) ile Tarım-İş Sendikasının ortaklaşa düzenledikleri seminerde TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz bir konuşma yaptı.

Yılmaz, konuşmasında özetle şunları söyledi:

«Çok daha zor günlerin geleceğini dikkate alarak çalışmaya mecbur olduğumuzu unutmayalım. Sorunların altından kalkabilmek için uluslararası

si dayanışma içinde olmak zorundayız. Yalnız olduğumuzda birşey yapamayacağımızı biliyoruz.

TÜRK-İŞ ILO'nun 69 yıldanberi aldığı kararların ışığı altında faaliyetini sürdürmektedir. 150 ülkenin işçi, işveren ve hükümet temsilcileriyle katıldıkları her yıl yapılan kongrelerine katılmaktayız ve alınan kararlar istikametinde Türk işçi hareketini disiplinlemek istiyoruz.

Alınan kararların uygulanmasının takipçisi olmaya TÜRK-İŞ mecburdur.

Bir diğer önemli konu, TÜRK-İŞ'in kurulduğu 1952 yılından itibaren üye olmak için çaba gösterdiği ve zamanın iktidarlarınca 9 yıl engellenen Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu ICFTU'ya üyeliğimizdir.

1980'da üye olduğumuz bu kuruluş, 1981 yılında bilinen nedenlerle TÜRK-İŞ üyeliğini askıya almıştı. Geçen Cuma günü Brüksel'de yapılan İcra Kurulu toplantısına gittik. Gerekli açıklamaları yaptık ve üyeliğimiz yeniden oybirliğiyle kabul edildi. TÜRK-İŞ, 94 ülkeden 134 Konfederasyonun üye bulunduğu 85 milyon kişiyi temsil eden ICFTU'ya üyeliğini sürdürmektedir.

Türk çalışma hayatıyla ilgili kaygılarımız sürmektedir. 440 sayılı Yasa gereğince kamu kuruluşlarının yönetim kurullarında bulunan bir işçi temsilcisi kaldırılmıştır. Bu büyük bir hatadır. Asıl olan da, işçi hareketine karşı idarenin bakış tarzıdır.»

TÜRK-SEN OLAĞANÜSTÜ GENEL KURULU YAPILDI

Başkanlığa Hüseyin Curcioğlu seçildi

- TÜRK-İŞ GENEL MALİ SEKRETERİ VE GENEL KURUL DİVAN BASKANI ÖMER ERGÜN, «HİZMETİN BAŞI VE SONU YOKTUR. ÖNEMLİ OLAN, BAYRAĞIN EHLİYETLİ VE DIRAYETLİ ELLERE GEÇMESİ VE YÜCELTİLMESİDİR» DEDİ
- FECİ BİR TRAFİK KAZASINDA HAYATINI KAYBEDEN TÜRK-SEN BAŞKANI NECATİ TAŞKIN'A DA OY ÇIKINCA, SALONDA BULUNANLAR BÜYÜK TEZAHÜRAT YAPTI

Türk-İş'e bağlı Kıbrıs Türk İşçi Sendikaları Federasyonu TÜRK-SEN olağanüstü genel kurulu 14 Mayıs Cumartesi günü Lefkoşe'de yapıldı.

12 Ocak 1983 tarihinde feci bir trafik kazası sonucu hayatını kaybeden Türk-Sen Genel Başkanı Necati Taşkın'dan boşalan Başkanlığa seçim amacıyla yapılan olağanüstü genel kurulu, Genel ve Mali Sekreter Lütfi Özter bir konuşmayla açtı.

Genel Kurul divan başkanlığına Türk-İş Genel Mali Sekreteri Ömer Ergün, yardımcılığına Mustafa Tolga, divan üyeliklerine de Bayram Karaman, Iskender Tunçkol, Hüseyin Kunduracı getirildiler.

Gündemin kabulü ve saygı duruşundan sonra Türk-İş Genel Mali Sekreteri ve divan başkanı

Ömer Ergün genel kurula hitaben bir konuşma yaptı.

Ergün, Necati Taşkın ve iki arkadaşının ölümüyle sonuçlanan trafik kazasından duyulan üzüntüyü belirtti ve «Onun kişiliği hakkında konuşmaya kelimelerin gücü yetersiz kalır. Kıbrıs Türkünün haklılığını uluslararası alanda liyakatla anlatan, Rum mezalimine karşı kahramanca mücadele eden, Kıbrıs'ta Türk işçi hareketini saygın bir yere yücelten Necati Taşkın'dır. Erdoğan Sonsal ve Artemel Karal kardeşlerimizi de Necati ile birlikte kaybettik. Onların yerlerini dolduracak yeni arkadaşlarıma sürekli başarı diliyorum.

«Hizmetin başı ve sonu yoktur. Ecel bizleri alsada da, yeni arkadaşlar devreye girecektir. Önemli olan, hizmet bayrağı-

nın ehliyetli ellere geçmesi ve yüceltilmesidir.»

Ömer Ergün, Kıbrıs Türk'ünün çok ıstırap çektiğini, ıstırap çeken insanlara liderlik yapmanın çok güç olduğunu hatırlattı. Türk askerinin Kıbrıs'a yaptığı hareketi ve sonuçlarının, her Türk için onur verici olduğunu da sözlerine ekleyen Ergün, konuşmasını şöyle tamamladı:

«TÜRK-İŞ ve TÜRK Milleti olarak sizlerin yanındayız. Yalnız bırakmadık ve bırakmayacağız. Geleceğimiz aydınlıktır. Bu duygularla sevgi ve saygılar sunuyorum.»

Ergün'ün konuşmasından sonra TÜRK-SEN Genel Başkanlığı için seçimlere geçildi.

TÜRK-SEN Genel Başkan Vekili Hüseyin Curcioğlu ile Genel ve Mali

Sekreteri Lütfi Özter, Genel Başkanlık için aday olduklarını açıkladılar.

Adayların genel kurula hitaben yaptıkları konuşmalardan sonra seçimlere geçildi.

Hüseyin Curcioğlu'nun 142 oy aldığı, Lütfi Özter'e ise 101 oy kullanıldığı anlaşıldı.

Bu arada Necati Taşkın için de oy kullanıldığı öğrenilince salonda bulunanlar uzun süre tezahürat yaptılar.

Genel Kurul, Hüseyin Curcioğlu'nun teşekkür konuşmasıyla sona erdi.

Dergimiz, Sayın Curcioğlu ve çalışma arkadaşlarına başarılar diler.

Samsun'daki seminere katılanlar Türk-İş Eğitim Merkezi önünde toplu halde

TÜRK-İŞ/AAFLİ İŞBİRLİĞİYLE DÜZENLENEN

"KADIN İŞÇİLERİN EĞİTİMİ,, semineri Samsun, Rize ve Balıkesir'de yapıldı

Türk-İş ile AAFLİ arasında ortaklaşa planlanan «Kadın İşçilerin Eğitimi» programına, Samsun Rize ve Balıkesir'de yapılan çalışmalarla devam edildi.

Samsun'da 3-6 Mayıs tarihleri arasında Türk-İş Eğitim Merkezinde uygulanan semineri, 9-12 Mayıs tarihleri arasında Rize'de Tek Gıda-İş Sendikası salonunda yapılan seminer izledi ve 16-19 Mayıs tarihleri arasında da Balıkesir'de bir seminer daha yapıldı.

Eğitim çalışmalarında Doç. Dr. Rengin Erdal ta-

Samsun'daki seminer çalışmalarından bir görünüş

rafından «Kadın Sağlığı ve Hastalıkları» ile «Aile Planlaması» konularında konferanslar verildi.

19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Diyet Uzmanı **Funda Elmacıoğlu'nun** «Genel Beslenme ve Aile Beslenmesi, Çocuk Beslenmesi» konularında verdiği bilgileri, Türk-İş Kadın İşçiler Bürosu Müdürü **Rahime Akdoğan'ın** «Kadın İşçilerin Sorunları ve Çözüm Yolları» konulu konferansı izledi.

Seminerlerde 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesinden **Doç. Dr. Sabri Acar** «Çalışan Kadınların Çocuklarının Sorunları» konulu tebliğler sundu.

SSK Samsun Bölge Müdür Muavini **Vedat Ögünç**, Türk-İş 6. Bölge Temsilcisi **Hasan Nejat Ögüt**, SSK Rize Şubesi İhtiyarlık Servisinden **Cevdet Mustal**, Hastalık Servisinden **Hüseyin Şehirli** çeşitli konularda kursiyerlere bilgi verdiler.

Balıkesir seminerinden ise İstanbul Üniversitesinden **Dr. Türkiz Kline**, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Yıldız Tümerdem**, aynı Fakültenin Tıp Bilim Dalı Başkanı **Prof. Dr. Turhan Akbulut**, Türk-İş 8. Bölge Temsilcisi **Kadir Topuz** branşları ile ilgili tebliğ sundular.

Samsun, Rize ve Balıkesir seminerlerinden 120 kadın işçi yararlandı.

1982 yılından itibaren Türk-İş ve AAFLİ arasında uygulamaya konulan «Kadın İşçilerin Eğitimi» seminerlerine aralıksız devam ediliyor. Yukarıdaki fotoğraflarda Mayıs ayında Samsun, Rize ve Balıkesir'de yapılan seminerlerden çeşitli görüntüler tesbit ediliyor. Bu üç eğitimden 120 kadın işçi yararlandı.

**Erzurum'da yapılan "KADIN İŞÇİLER SEMİNERİ" ni
gelecek sayımızda vereceğiz**

Türkiye'de ücretler ve gelir dağılımı

● İŞÇİLER, YAPILAN TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİNE RAĞMEN 1976 YILININ GEÇİM ŞARTLARINDAN 1981'DE % 28 GERİYE GİTMİŞTİR

Bütün ekonomik sistemlerin temel amaçlarından biri, üretim sonucu oluşan gelirin toplumdaki farklı kesimlere adil ve dengeli olarak paylaşılmasıdır. Gelir bölüşümü olarak nitelendirilen bu olay, çıkarları farklı ve birbiriyle çatışan kesimlerin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının dengelenmesini sağlamaya yöneliktir. Bu yöneliş aynı zamanda ekonomik demokrasinin işlerliğe kavuşması açısından önem taşımaktadır. Bu açıdan, gelir bölüşümünün üretimin her aşamasında adil ve dengeli olması halinde, ekonomik kalkınma ve gelişmenin sağlanması için kesimlerce gösterilecek çaba da artacaktır.

Ülkemiz açısından, emek gelirleri ile gayrisafi milli hasıla arasındaki ilişkiyi ve milli gelirden aldığı payı incelemeye çalışalım. Ülkemizde işçi ücretleri ile ilgili sadece iki veri bulunmaktadır. Biri, SSK kapsamındaki sigortalı işçilerin prime esas kazançlarını gösteren SSK verileridir. Diğer ise; İmalat Sanayiinde çalışan işçilerin ücretlerini gösteren D.I.E. verileridir.

Biz çalışmamızda İmalat Sanayiinde ödenen ücretleri esas aldık. Ücretle çalışanlara yapılan yıllık ödemeler; sosyal sigorta ve emekliliğe işverenin iştiraki ve benzeri ödemeler hariç olmak üzere gelir vergisi, emeklilik, sosyal sigorta v.b. keseneklerden önce bordrolarda brüt olarak görülen ve yaptıkları iş mukabili çalışanlara yapılan nakdi ödemeleri, fazla mesai

ödemelerini, ikramiye, prim, tazminat ödemelerini ve aynı yardımları kapsamaktadır.

Kuşkusuz işçiler açısından parasal ücretlerden çok, eline kesintilerden sonra geçen net ücret önemlidir. Bu bakımdan ortalama brüt ücretleri net ücretlere (evli, 2 çocuklu bir işçi açısından) dönüştürdük.

Ayrıca, İmalat Sanayiinde faaliyet gösteren işyerlerinden Devlete ait olanların tümü ile özel kesime ait 10 ve daha fazla kişi çalışan işyerlerini kapsadığını belirtelim.

İmalat Sanayiinde çalışan işçilerin genellikle örgütlü olduğunu ve burada ödenen ücretlerin nisbi olarak diğer kesimlere nazaran yüksek olduğunu gözönünde tutarak vardığımız sonuçları inceliyelim.

Arka sayfadaki tablodan da görüleceği gibi, ele alınan dönemde işçilerin ortalama net gerçek ücretlerin % 28 oranında bir kayba uğradığı görülmektedir. Bu demektir ki işçi, arada yapılan toplu sözleşmelere rağmen 1976 yılının geçim şartlarından 1981'de de % 28 geriye gitmiştir. Aynı şekilde işçi daima gelir artışından gereğinden az pay almıştır. Örneğin 1977 yılında payına düşenin % 79'unu alırken, 1981 yılında alması gerekenin ancak % 64'ünü alabilmiştir. Bu durum, zaten dengeli ve adil olmayan gelir dağılımının daha da bozulmasına yol açmıştır.

Bu arada belirtmek gerekir ki, 1981 yılında ortalama gerçek net ücretlerde görülen nisbi artış büyük oranda gelir vergisinin o yıl değişmesinden kaynaklanmaktadır. 1976 yılında işçinin eline brüt ücretin % 62'si geçerken, bu oran 1980'de % 43'e düşmüş, daha sonra gelir vergisi kanununda yapılan değişikliğin etkisiyle 1981 yılında bu oran % 48'e çıkmıştır. Kuşkusuz yaşanan hızlı enflasyon döneminde gelir vergisindeki özel ve genel indirim miktarlarının sabit tutulmuş olması nedeniyle bunları net ücrette etkisi azalmaktadır. Bu durumda gelir vergisi politikasının gelir dağılımını nasıl etkileyebileceğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Görüldüğü gibi mevcut satın alma gücünü koruyamayan ücretlilerin, aynı zamanda yıllık gayrisafi milli hasıladaki artışlardan da yararlanamadığı ortaya çıkmaktadır.

Kaldı ki; kamu ve özel sektördeki girişimlerin karışımı olarak tüm imalat sanayiinde maliyetler içindeki ücretlerin payı yıllar itibarıyla gittikçe düşmektedir. Bu oran 1981 yılı itibarıyla sadece % 13.88 dir. (X) Bu da göstermektedir ki, ücretler dışındaki

(X) Törüner, Mete: İmalat Sanayiinde Maliyet Yapısı ve Ücretler, Türk-İş Yayınları No: 145

diğer faktör gelirleri (kâr, faiz, rant) gibi unsurları dikkate almak şarttır. Toplumdaki gelir bölüşümünü iyi-

leştirmeye dönük ekonomik politikalarla emek ve diğer faktör gelirleri arasında uyumlu bir denge kurulma-

sı sağlanmalıdır. Bu, aynı zamanda sağlıklı bir demokrasi kurabilmenin temel şartı olmaktadır.

Türkiye'de İmalat Sanayiinde Ortalama Günlük Ücretler

Yıl	Brüt Üc.	Net ücret	Geçinme Endeksi (1976=100)	Gerçek Net Ücret	(1) Ger. Net Üc. İnd.	(2) Reel GSMH İnd. (1968 Fak. Fiyat. (1976=100))	Gelir artışından alınan pay (1/2)
1976	154.20	95.76	100	95.76	100	100	100
1977	203.43	119.68	126	94.98	99	104	95
1978	311.79	168.24	204	82.47	86	109	79
1979	483.80	234.94	334	70.34	73	109	67
1980	872.67	374.88	648	57.77	60	107	56
1981	1274.09	615.28	892	68.98	72	112	64

Kaynak : D.İ.E. İmalat Sanayi Anketleri
Ticaret Bakanlığı Konjktür ve Yayın Şb. Md.
DPT

Türk-İş Aile Planlaması çalışmaları devam ediyor

● ANKARA'DA DÜZENLENEN EĞİTİM ÇALIŞMASINA ULUSLARARASI AİLE PLANLAMA DERNEĞİ (FPIA) ASYA TEMSİLCİSİ ABU SAYED DE KATILDI

Türk-İş ile Uluslararası Aile Planlaması Derneği FPIA arasında ortaklaşa düzenlenen eğitim çalışmaları aralıksız sürerken, FPIA Asya Temsilcisi Abu Sayed de Ankara'ya gelerek temaslarda bulundu ve uygulanan bir eğitim programının açılışında konuştu.

Türk-İş İşçi Sağlığı ve Aile Planlaması Bürosu tarafından, İstanbul, Ankara, İzmir ve Gaziantep'te hizmete

açılan İşçi Aile Planlaması polikliniklerini de ziyaret eden Abu Sayed, yapılan çalışmaların başarılı olduğunu ve bundan mutluluk duyduğunu söyledi.

Yukarıdaki fotoğrafta, Ankara'da düzenlenen İşçi Sağlığı ve Aile Planlaması seminerinde Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz ve FPIA Asya Temsilcisi Abu Sayed ile seminere katılanlardan bir kısmı görülmüyor.

SSK 38. Genel Kurulu yapıldı

Kul: "Kurum, kendi gelir-gider hesaplarına boğularak, emeklilerimizi düşük aylığa mahkûm edemez,,

ŞİDE: "Prim affı olamaz,, dedi

İşçi kesimi adına TÜRK-İŞ Genel Başkan Vekili Emin K

● BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU, GENEL KURULDA BİR KONUŞMA YAPARAK, TÜRKİYE'DE SOSYAL GÜVENLİĞİN SANAYİLEŞMEYE PARALEL OLARAK GELİŞTİĞİNİ SÖYLEYDİ.

Sosyal Sigortalar Kurumu 38. genel kurulu, Sosyal Güvenlik Bakanı M. Sadık Şide'nin açış konuşmasıyla çalışmalarına başladı ve üç gün sürdü

16 Mayıs Pazartesi günü SSK salonunda başlayan genel kurul divan başkanlığı-

na İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Kenan Tunçomağ getirilirken, işçi kesimi adına Savaş Benli ve Emin İşcan da divanda görev aldılar.

Saygı duruşu ve İstiklal Marşının dinlenmesinden

sonra Sosyal Güvenlik Bakanı M. Sadık Şide açış konuşmasını yaptı.

Bugüne kadar Türkiye'de yaklaşık 23 milyon kişinin sosyal güvenlik kapsamına alındığını ve 1983 yılında SSK'nın 300 milyar, Emekli Sandığı'nın 150 milyar ve

● TÜRK-İŞ GENEL BAŞKAN VEKİLİ EMİN KUL, İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ KONUSUNDA CİDDİ ÇALIŞMALAR YAPILMASI GEREKTİĞİNİ SÖYLEYDİ

Bağ-Kur'un 35 milyar liralık bütçeye sahip olduğunu belirten Şide «Hedefimiz, 4 yılda ancak 23 milyona ulaşabilmiş sosyal güvenlikler yararlanan nüfusumuzu 10 yılda iki katına çıkarmak ve devletin sağladığı sosyal güvenlik hak ve imkanların

SSK 38. GENEL KURULUNA KALABALIK BIR KONUK GRUBU KATILDI. ÇALIŞMALAR İLGİ İLE İZLENDİ.

türlerle yapılacağını söyleyen Sosyal Güvenlik Bakanı, sağlık tesisleriyle ilgili açıklamada bulunduktan sonra prim alacakları üzerinde durarak şöyle dedi :

«Kurumun en önemli ve vazgeçilmez gelir kaynağı, sigortalı ve işverenlerin ödediği primlerdir. Vergi affı olabilir ama prim affı olmaz. SSK, primleri karşılığı olarak üyelerine hizmet götürmektedir. Kesinlikle söylüyorum, prim affı asla olmaz»

Sadık Şide, mevzuat çalışmaları, konut kredileri, SSK rant binaları hakkında da açıklamada bulunarak konuşmasını tamamladı.

EMİN KUL'UN KONUŞMASI

İşçi kesimi adına TÜRK-İŞ Genel Başkan Vekili Emin Kul söz aldı.

Emin Kul, Kurum'un emeklilere yapabileceği yeni hizmetler olduğunu belirterek, «Herşeyden önce, Kurum'un gösterge tablosu, asgari Emekli Sandığı paraleline getirilmelidir. Bu suretle prime esas kazanç tavanı ve dolayısıyla emekli aylığı tavanı eşitlik koşulunda belli ölçüde de olsa yükseltilmelidir» dedi.

Ekonomimizin, enflasyona sebep olmaksızın işçilere ve emeklilere daha adil bir gelir sağlayabileceğini bildiren Kul, konuşmasını şöyle sürdürdü :

«SSK'nın bu konuda da büyük ve tarihi görevleri vardır. Kurum, kendi gelir-gider hesaplarına boğularak, emeklilerimizi düşük aylıklara mahkûm edemez. Konuyu bir sosyal adalet ve milli gelir dağılımı sorunu olarak

ele almaya mecburuz.

«Kurum, eskimiş bir yöntem olan birikim sistemini terk'etmeli, gelişmiş ülkelerde kullanılan dağıtım sistemini benimsemelidir»

Türk-İş Genel Başkan Vekili Emin Kul, koruyucu sağlık hizmetine başlanmasını, meslek hastanelerinin çoğaltılmasını isyarek işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda ciddi çalışmalar yapılması gerektiğini söyledi.

Emin Kul konut sorunu üzerinde de durarak konuşmasını şöyle sürdürdü :

«Hem işçilerin hayatı bir ihtiyacı olduğu için, hem de şimdiki konut sistemindeki bozukluğun yarattığı haksız kazançlar milli gelir dağılımını işçiler aleyhine bozduğu için, konut sorununun mutlaka çözülmesi şarttır.

konuşurken.

dan yararlanmayan vatandaşlarımızı bırakmamaktır» dedi.

Emeklilik işlemlerinin önümüzdeki günlerde kompü-

Sosyal Sigortalar Kurumu 38. Genel Kurul çalışmalarından bir görünüş.

«Tesbitlerimize göre, SSK şimdiye kadar 168.541 konut yapımını finanse etmiştir. Halen 47.579 konutun da yapımı devam etmektedir. Bütün bunlar mükemmel hizmetlerdir. Ancak ülkemizdeki büyük konut açığı karşısında yeterli değildir; bu nedenle bu hizmetlere öncelik ve hız verilmelidir. İşçilerin ve emeklilerin SSK'dan belki de en büyük talebi budur.

«4792 sayılı Yasanın değiştirilmesine ilişkin tasarı, Danışma Meclisinden çıkmıştır, halen Millî Güvenlik Konseyinin gündemindedir. Bu yasayla, Kanun hizmet açısından yararlı bir esneklik kazanacak; konut yapımı için kendi firmalarını kurabilecek, fonlarının daha verimli işletilmesi için çeşitli iktisadi girişimler yapabilecektir. Bu girişimler, ancak uygun bir işlerlik kazanırsa, konut üretiminde gerçek bir rekabet ortamı sağlanacak, daha kaliteli ve ucuz konut üretimi teşvik edilebilecektir. Söz konusu yasanın ve daha sonraki yönetmeliklerin nihai biçim alma aşamasında, bu girişimlerin karar ve yönetim organlarında işçi kesimi adına TÜRK-İŞ'in de eşit oranda temsil edilmesi mutlaka sağlanmalıdır.

«Mevcut sistem içinde, Sosyal Güvenlik Bakanlığının bazı teşebbüsleriyle de, konut yapımı hızlandırılabilir.»

İşveren kesimi adına Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu genel sekreteri Rafet İbrahimoglu'nun konuşmasından sonra genel kurul çalışmalarına devam edildi.

Komisyonların seçimyle tamamlanan birinci gün çalışmalarında, Türkiye Emekliler Federasyonu Genel Başkanı Mustafa Alpdündar da bir konuşma yaparak emekli işçilerin içinde bulunduğu ağır şartların giderilmesini istedi.

BAŞBAKAN'IN KONUŞMASI

SSK. 38. genel kurulunun ikinci gün çalışmalarına Başbakan Bülend Ulusu da katıldı ve bir konuşma yaptı.

Türkiye'de modern anlamda sosyal güvenliğin Cumhuriyet'in kurulmasından sonra, sanayileşmeye paralel olarak gelişmeye başladığını belirten Başbakan Ulusu şunları söyledi :

«Yaklaşık olarak kırk yıldan alınan mesafe bugün 23 milyon vatandaşımızın sosyal güvenliğe kavuşturulması ile ifade edilmektedir. Yani nüfusumuzun diğer yarısı henüz sosyal güvenlik nimetlerinden yararlanmamaktadır. Bu önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmelidir.

Her yaştaki güçsüz yaşlı ve sakatın bakımı ve rehabilitasyonu sağlanacak, asgari temel hak ve hizmetlerden yararlanmaları için gerekli sistem geliştirilecektir. Sosyal hizmet alanında önemli rolü olan gönüllü kuruluşların hizmetlerini daha etkili bir hale getirmek amacıyla mesleki rehberlik ve teknik yardım sağlanacak ve çok gerekli olan koordinasyon temin edilecektir. Sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında özel ve tüzel kişilerce yürütülen yardım çalışmalarında ihtiyaç duyulan denetim mekanizması geliştirilecektir.»

SSK Genel Kurulu, üyelerin eleştirilerinden sonra Komisyon Raporlarının müzakeresi ve kabulüyle çalışmalarını sürdürdü.

SSK Genel Müdürü Nuri Madazlı ve Sosyal Güvenlik Bakanı M. Sadık Şide'nin konuşmalarıyla çalışmalar tamamlandı.

SSK Genel Kurulu adına Anıt-Kabir ziyaret edildi

SSK 38. Genel Kurulu dolayısıyla, Sosyal Güvenlik Bakanı M. Sadık Şide Başkanlığında Genel Kurul Delegeleri, Bakanlık ve SSK yetkilileriyle beraber Anıt Kabir'i ziyaret ederek Ata'nın manevi huzurunda saygı duruşunda bulundular.

Sosyal Güvenlik Bakanı Şide, daha sonra Anıt-Kabir Özel Defterine şunları yazdı:

«Aziz Atam,

Ülkemizin en büyük Sosyal Güvenlik Kuruluşu olan Sosyal Sigortalar Kurumu'nun 38. Genel Kurulu çalışmalarına başlamadan önce Hükümet, işçi, işveren ve Üniversite temsilcileri ile beraber manevi huzurunda bulunuyoruz.

Mensubu bulunmakla her vesile ile iftihar ettiğimiz şanlı milletimizin bütün fertlerinin geleceğini, bizlere verdiğiniz direktifler istikametinde, risklere karşı teminat altında ve müreffeh bir şekilde yaşamasını sağlamak için her türlü tedbiri almak amaç ve kararındayız.

En büyük eserin olan Türk Silahlı Kuvvetlerinin mümtaz yönetiminde, ilke ve ideallerine bağlı şaşmaz bir yol izleyerek, belirlenen hedefe ulaşmak için inançla ve güvenle önemli adımlar atarak ilerlemeye çalışıyoruz.

Bu inanç ve düşüncelerle aziz hatıran önünde derin saygılarımızla eğiliyoruz.»

Sosyal Güvenlik Bakanı Şide SSK Genel Kurulu adına Anıt-Kabir özel defterine duygularını yazdı

Sosyal Güvenlik Seminerinde (Soldan) Kaya Özdemir, Şevket Yılmaz ve Enver Toçoğlu görülüyor

SSK Genel Kurulundan önce, işçi temsilcileri için

”SOSYAL GÜVENLİK,, SEMİNERİ DÜZENLENDİ

Türk-İş tarafından, SSK 38. genel kuruluna katılacak işçi üyeler için 14-15 Mayıs tarihlerinde Ankara’da «Sosyal Güvenlik Semineri» düzenlendi.

SSK Yönetim Kurulu İşçi Üyesi **Enver Toçoğlu**’nun yönetiminde çalışmaların yapıldığı seminerde Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** bir konuşma yaparak, SSK genel kurulunda sigortalı, emekli, dul, yetim ve malül yüzbinlerce kişinin sorunlarının dile getirileceğini hatırlatarak, «SSK genel kurullarına katılırken, sorumluluğunu taşıdığımız bu kitlenin bizden beklediklerini unutmamalıyız» dedi.

Yılmaz, bütün üyelerin, genel kurul çalışmalarını aralıksız izlemelerini de isteyerek «**Disiplin içinde hareket edeceğiz. Sorunlara ne ölçüde önem verdiğimiz, davranışlarımızla ortaya koyacağız**» dedi.

Oturum başkanı ve SSK Yönetim Kurulu İşçi Üyesi **Enver Toçoğlu**, seminerde yaptığı konuşmada, SSK mevzuatında meydana gelen değişiklikler ve SSK genel kurulunda izlenecek usul hakkında açıklamalarda bulundu.

Doç. Dr. Pars Esin’in «SSK Kapsamı, Karşılaşılan Riskler, Sağlanan Yardımlar» konusundaki tebliğinden sonra Türk-İş Sosyal Güvenlik Uzmanı

Osman Nuri Tekman «SSK’nın Finansmanı ve Metodları» konusunda açıklama yaptı.

Türk-İş Muhasebe Uzmanı **Mithat İris**’in «SSK Fonlarının İşletilmesi» konusundaki tebliği ile birinci gün çalışmaları tamamlandı.

İkinci gün programında da Türk-İş Genel Başkan Vekili **Emin Kul** tarafından «Türk-İş’in SSK Genel Kurulunda Stratejisi, Hedefleri ve Delegasyonun Koordinasyonu» konusunda açıklama yapıldı.

Daha sonra, SSK Genel Kurulunda kurulacak komisyonlar için işçi üyeler tarafından raporların hazırlanması konusunda çalışmalar yapıldı.

SSK 38. Genel Kurul öncesi yapılan seminere katılanlardan iki grup görülüyor.

Sosyal Sigortalar Kurumu 38.

Genel Kurulunun Düşündürdükleri

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun 38. Genel Kuruluna sunulan 1982 yılı Çalışma Raporu ve Bilâncosu'nun uzun vadeli sigorta kolları yani Malûllük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları gelir-gider durumuna baktığımızda şununla karşılaşmaktayız.

Malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları dolayısıyla 1982 yılında yapılan fiili ödemelerle beraber aynı yılda bağlanan aylıkların gelecek yıllarda yapılacak ödemelerini karşılayacak karşılıklar tutarı 310.537.217.061,38 TL. dir (sahife 33)

Aynı yılda bu sigorta kollarından alınan prim gelirleri ise 112.166.433.512,73 TL.dir. (sahife 34).

Bu durumda malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları 1982 yılı gelir-gider muvazenesi yapıldığında sigorta kollarının 165.340.566.387,41 TL. bir gider fazlası ile diğer bir deyimle bir açıkla sonuçlanmıştı. (sahife 35).

506 Sayılı Kanunun 137. maddesinden kaynaklanan ve birikim (kapitalizasyon) sistemine dayanan bu hesaba göre bir matematiksel açık bulunmaktadır.

Raporda bu sigorta kollarının 1982 yılındaki prim gelirleri tutarı 112.166.433.512,73 TL.lik gelire karşın, fiili giderler toplamının 111.413.042.148,59 TL. olduğu görülmektedir. (sahife 34).

Bu duruma göre (Maden işyerleri hariç) % 20 olan prime göre, nisbi maliyet % 19,86'ya ulaşmıştır. (sahife 34)

Dağıtım (repartition) sisteminin bir göstergesi olan nisbi maliyete göre bir açık bulunmamakta hatta % 0,14 oranında da olsa bir fazlalık mevcuttur.

Yaşlılık sigortasının 25 yılını doldurduğu 1.4.1975 yılından itibaren, yaşlılık aylığı talepleri yılda 24.435 ile 44.659 arasında değişirken; 1978'den sonra çıkan yasalarla hak kaybetme endişesi ile yaşlılık aylığı taleplerinin 1979 yılında 54.764'e, 1980 yılında 78.410'a, 1981 yılında 73.648'e ve 1982 yılında da 74.269'a ulaştığı görülmektedir. İşte bu olağanüstü taleplerin sonucu nisbi maliyetin, prim oranına bu kadar yaklaşmış olması endişe vericidir. Nisbi maliyetin, nihayet prim oranını aşması halinde doğacak olağanüstü durum, Malûllük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları priminin yükseltilmesi veya Kurumun birikmiş fonları kullanması yolu ile aşılabılır.

Malûllük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarında durum böyle iken, öte yandan Hastalık Sigortası priminin % 5'i işçi, % 6 işveren olmak üzere % 11'e yükseltildiği 1975 yılından bu yana bu sigorta kolu, ekli tabloda görüldüğü gibi gelir fazlası vermiş ve nisbi maliyetlerde % 11'in altında kalmıştır.

Aslında Hastalık Sigortasının gelir fazlası ile sonuçlanması, bu sigorta dolayısıyla verilmesi gereken yardımların tam olarak sağlanmaması ile 506 Sayılı Kanun gereği olan koruyucu hizmetlerin geliştirilmemiş olması sonucudur. (Sahife 32).

Malûllük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarındaki olağanüstü durumun birikmiş fonlarla geçiştirilmeyip, prim artışına gidilmesi düşünüldüğü takdirde, işte hastalık sigortasındaki bu durum değerlendirilmeli ve bu suretle ne sigortalının ücret kaybına, ne de Hazinesin vergi azalmasına yol açmayacak çare olarak kullanılabılır.

Şöyleki, nisbi maliyeti % 8,23'ü geçmeyen Hastalık Sigortası primi yasa'da yapılacak bir değişiklikle % 11'den % 9'a indirilerek, bu şekilde doğacak fark % 2 nin, % 1 işçi % 1 işveren hissesi olarak Malûllük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları primine eklenmesi sağlanmalıdır.

HASTALIK SİGORTA

Yıllar	Prim Gelirleri	Giderler	Nisbi Maliyet (%)
1975	4.911.539.755,03	2.804.051.272,01	6,28
1976	7.582.280.009,08	3.724.464.844,22	5,40
1977	10.875.325.860,96	5.741.874.919,13	5,28
1978	15.559.379.674,—	9.037.749.977,68	6,39
1979	21.920.290.203,74	14.139.955.559,44	7,09
1980	32.400.684.037,86	24.252.940.516,55	8,23
1981	44.701.214.430,—	28.374.437.952,49	6,98
1982	57.828.778.150,60	38.656.533.452,69	7,35

60 SAYILI KHK YÜRÜRLÜĞE GİRDİ

Kamu Kuruluşları Ekonomik Yönden Yeniden Düzenlendi

Kamu İktisadi Teşekküllerinin (KIT) yeniden örgütlenmesine ilişkin Kanun Hükmünde Kararname (KHK) 20.5.1983 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girdi. Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulunca hazırlandıktan sonra Nisan ayı başlarında bir birifingle Milli Güvenlik Konseyi üyelerine tanıtılan 60 sayılı KHK ile, 440 sayılı «İktisadi Devlet Teşekkülleriyle, Müesseseleri ve İşbirlikleri Hakkındaki Kanun»u yürürlükten kaldırıldı. Kararnamede, kamu sermayeli kuruluşlar iki gruba ayrılarak bunların çalışma biçimleriyle denetim biçimleri belirlenmekte.

Kararname ile kamu sermayeli kuruluşlar, ekonomi içerisindeki konum-

ları esas alınarak iki grupta toplandı. Birinci grupta yer alan «İktisadi Devlet Teşekkülleri» (İDT), mal üreticisi durumunda olan kuruluşlardan oluşmakta. Bu kuruluşlar kararnamede «sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kanunla kurulan teşebbüsler» olarak tanımlanıyor. Sümerbank, Toprak Mahsülleri Ofisi gibi kuruluşların yer aldığı bu gruptaki kuruluşlar, piyasa ekonomisi koşullarına göre çalışacaklar ve fiyat tesbitinde özgür olacaklar. Kararname'de, İDT'lerin 5 kişilik yönetim kurulu ile yönetileceği, genel müdürün Bakanlar Kurulu kararı ile atanaacağı ve aynı zamanda yönetim

kurulu' başkanı olacağı, öteki yönetim kurulu üyelerinin ise Maliye Bakanlığı ve ilgili Bakanlığın önerisiyle üçlü kararname yoluyla atanacakları belirtiliyor.

İkinci grupta yer alan Kamu İktisadi Kuruluşları (KİK), kamu hizmeti niteliği ağır basan PTT, TCDD gibi kuruluşlar. Bu kuruluşlar kararname' de şöyle tanımlanıyor: «Sermayesinin temel mal ve hizmet üretmek ve pazarlamak üzere kanunla kurulan, kamu hizmeti niteliği ağır basan kamu iktisadi kuruluşları.» Toplumsal yarar ve verimlilik ilkelerine göre çalışacak olan KİK'lerin ürettiği mal ve hizmetlerin fiyatları gerekli görülen durumlarda Bakanlar Kurulunca belirlene-

cek. KİK'lerin zarar etmesi durumunda ise, bu zararların genel bütçeye konulan ödeneklerle kapatılacağı ilkesi getiriliyor.

Yeni düzenlemede, müessese, bağlı ortaklık, iştirak kavramlarına açıklık getirildi. Kararnameye göre, Sermayesinin tamamı bir İDT'ye ya da KİK'e ait olup, ona bağlı işletme ya da işletmeler topluluğuna müessese denilecek. Örneğin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesindeki bir İktisadi Devlet Teşekkülü (İDT) olan Sümerbank'a bağlı Alım Satım Müessesesi gibi.

«Sermayesinin yüzde ellisinden fazlası İDT'ne ya da KİK'na ait olan işletme veya işletmeler topluluğundan oluşan Anonim Ortaklıklar» da «bağlı ortaklık» olarak nitelenecek. Örneğin, Maliye Bakanlığı bünyesindeki bir İktisadi Devlet Teşekkülü (KİK) olan Devlet Yatırım Bankası'na bağlı Anadolu Bankası T.A.Ş. gibi.

Sermayesinin yüzde 50 ile yüzde 26 arasındaki bölümü kamuya ait olan kuruluşlara ise, «iştirak» adını veren yeni düzenleme, iştirakların tümüyle Ticaret Yasası hükümlerine göre faaliyet göstermesini kabul ediyor.

KHK ile daha önce 440 sayılı Yasa kapsamında bulunan kuruluşların bağlı bulundukları Bakanlıklar ve isimlerinde de çeşitli değişiklikler yapıldı. Kararnameyle, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Botaş, Petrol Ofisi ve Türkiye Petrolleri Rafinerileri yeni oluşturulan «Türkiye Petrol Kurumu»na bağlandı. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesindeki bu teşekküle (İDT) bağlı ortaklıklara ilişkin düzenlemeyle, petrolle ilgili ortaklıklar tek çatı altında «holding» niteliğinde birleştirilmiş oldu. Ayrıca, Ziraat Bankası'nı Ticaret Bakanlığı bünyesinden çıkararak Maliye Bakanlığı'na bağlayan kararname, Sümerbank'ın faaliyet alanını da bankacılık ve tekstil ile sınırladı. Süt Endüstrisi Kurumu'nun adı ise «Süt ve Mamulleri Sanayi Müessesesi» olarak değiştirildi. Öte yandan daha önce katma bütçeli kuruluş olan Tekel ise «Kamu İktisadi Kuruluşu» (KİK) durumuna getirildi.

Kanun Hükmünde Kararname, İktisadi Devlet Teşekkülleri Personel re-

jiminin verimlilik, yaratıcılık, girişimcilik ilkelerine dayanan ayrı bir sayıyla düzenlenmesini öngörüyor. Ayrıca, konuya ilişkin maddeye şu hüküm yer almakta: «Teşekkül, müessese ve bağlı ortaklıkların kadrolu ve sözleşmeli personeli toplu iş sözleşmeleri kapsamına alınamaz ve bunlara toplu iş sözleşmeleri ile hiçbir ayni ve nakdi menfaat sağlanamaz.» Böylece sendikal örgütlenme hakları kaldırılmış olan personelin işe alınması ise yönetim kurulu kararına bağlı. Ancak, İDT ve KİK'lere ilişkin olarak hazırlanan Personel Yasası'nda, çalışanların işçi ve memur olarak ayrılabilceği bildiriliyor.

Kararnameye göre, kamu sermayeli kuruluşların kaynaklarının verimlilik ve kârlılık ilkesine göre kullanılmasında yönetici personel sorumlu olacak. Görevleri ile ilgili olarak kurumlarına verdikleri zarardan ötürü bu personelin gerektiğinde Borçlar Yasası hükümlerine göre cezalandırılması öngörülüyor. Öte yandan, kuruluşlarda çalışan kadrolu ve sözleşmeli personelin siyasi partilere üye olmaları da yasaklandı. Siyasi parti yönetimlerinde görev almış ya da yasama organına seçilmiş olanlar ile seçimlerde aday olup kazanamayan kişilerin 3 yıl geçmedikçe bu kuruluşlarda yönetici olamayacakları hükmü getirildi.

ÇARESİZLİK ŞARKISI

Elimden tutan yok mu? Yok mu elimden tutan?
Bir ses diyor içimden, ey kara bahtım utan!

Ne çileler tükendi ne gerçek güldü yüzüm
Anadan, yardan değil, dosttan yana öksüzüm.

Çaresizlik büküyor bükülmeyen boynumu
Hamiyet yarışında hep ben açtım koynumu

Şimdi el uzatacak birini arıyorum
Yapayalnız kalmışım, dertle kıvranıyorum.

Kapanan kapılar var, itibarlı yüzüme
Yıllarca inananlar inanmıyor sözüme

Sevgi ile aştığım engeller tatlı bana
En sevimli yüz bile artık suratlı bana.

Çaresizlik şarkısı düşmez oldu dilimden
Halâ dost bekliyorum tutsun diye elimden

Katılmışmış insanlar hissetmiyor acımı
Tanrı'm sana sığındım, sen gönder ilâcımı...

KAYA ÖZDEMİR

Koalisyon Hak ve Hürriyeti

Prof. Dr. Orhan TUNA

Istanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi Emekli
Öğretim Üyesi

Koalisyon, kelimenin başındaki latince «co» ekinden de anlaşılacağı üzere, birlikte hareket etmek, birleşmek, biraraya gelmek gibi manalar ifade etmekte ve bu şekilde bazı ilim dallarında olduğu gibi, bu arada siyasi parti hayatında da kullanılmaktadır.

Diğer taraftan bu mürekkep kelime sosyal siyasette hususile ücret karşılığı bağımlı olarak çalışanların birleşmeleri, biraraya gelmeleri ve netice itibarıyla sendikalaşmaları, meslek teşekkülleri kurmaları manasını ifade etmektedir. Bu bakımdan sosyal siyaset literatüründe daima «koalisyon hakkı», «koalisyon hürriyeti», «koalisyon yasakları» gibi mefhumlar ve tabirlere yer verilmektedir. Diğer bir ifadeyle, koalisyon kelimesinden işçi meslek kuruluşları anlaşılmalıdır.

Koalisyon kavramı hakkında bu kısa açıklamadan sonra, koalisyon hakkının doğuşu ve bazı ülkelerdeki gelişimine de

kısaca temas etmek istiyorum.

19. Yüzyıl Batı Avrupa'nın «endüstri ihtilali» ne zemin hazırlayan keşiflerin yapıldığı, bu buluşların iktisadi hayata tatbik edildikleri, netice itibarıyla dünyamızın bu bölgesinin, başta İngiltere olmak üzere hızla sanayileştiği, buna bağlı olarak da modern bir şehirli-işçi sınıfının doğduğu, büyük şehirlerin ve sanayi merkezlerinin vücut buldukları bir yüzyıldır. İşte 19. yüzyıl bu vasfı ile koalisyon yasaklarına ve daha sonraları ise koalisyon hakkı ve hürriyetine konu teşkil etmiştir.

Öteyandan bu arada 19. yüzyıla koalisyon yasakları ile girilmiştir. Filhaki 1800 yılında İngiltere'de neşredilen bir kanun her türlü birleşme ve sözleşmeyi yasaklayan hukuki bir vesika mahiyetindedir (The general combination act-.) Bu kanunun neşredildiği tarih aslında sanayi ihtilalinin ilk yılları ve şehirli-sanayi işçi

Türk sendikacılığına en büyük hizmetleri vermiş isimlerden birisi de Sayın Prof. Dr. Orhan Tuna'dır. Daha ülkemizde «sendika» ve «grev» kelimeleri bile tam olarak bilinmezken, bu kelimeleri kullananlara kuşkuyla gözlerle bakılırken, Sayın Tuna, İstanbul Üniversitesinde yürüttüğü değerli çalışmalarla Türk toplumunu bu konuda eğiten ve aydınlatanların başında yer almıştır.

Türk işçi hareketine yön veren büyük sendika liderlerinin hemmen tümü, Sayın Prof. Tuna'nın çeşitli sendikal eğitimlerde öğrencisi olmuşlar, ondan feyz almışlardır.

Istanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi bünyesinde kurulan ünlü Sosyal Siyaset Enstitüsü'nün de kurucu ve Müdürü olarak uzun yıllar başarılı hizmetler veren Sayın Prof. Tuna, kısa bir süre önce emekliye ayrılmıştır.

İşçilerin sendika kurup işçilerin ekonomik ve sosyal haklarını savunma haklarının teorik dayanağını teşkil eden «koalisyon hakkı ve hürriyeti» kavramını da ülkemize getiren ve tanıtan Sayın Prof. Orhan Tuna olmuştur.

topluluklarının da ilk doğuş ve doğum dönemi idi. Bu bakımdan koalisyonları yasaklayan bu kanunun henüz ortada olmayan büyük işçi kütlesine (o devrin tabiriyle proleterya'ya) yönelik olması şüphesiz düşünülemezdi.

Bu itibarla her şeyden önce koalisyon yasaklarının hedef tuttuğu insanları bulup ortaya çıkarmak gerekmektedir. Bunlar o tarihlerde olduğu gibi, daha önceki yıllarda ve yüzyıllarda küçük sanayide ve esnaf yanında çalışan kalfalardır ve bir kelime ile koalisyon yasakları eski küçük sanatlar devrinden kalma yasaklardır.

Bir aile bütünlüğü içinde yaşarken, mutlu ve sıkı bir meslek tesanüdü halinde bulunurken, zamanla aynı kalfalar loncalardaki mutad usullere ve atölyelerdeki kötü ve gittikçe kötüleşen çalışma şartlarına karşı direnerek, topluca atölyeleri terk etmişler, bir kısmı ise yabancı ülkelere göç etmeğe başlamıştır. Yukarı-

da söylediğimiz gibi, bir vakitler teessüs etmiş bulunan ahengin giderek bozulmasında ve dayanışmanın gevşemesinde atölyelerdeki çalışma şartlarının gittikçe kötüleşmesi müessir olmuş ve filhaki sanayi hayatında manifaktürlerin doğmaya başlamasıyla birlikte küçük sanatlar ağır rekabet durumu ile karşılaşmışlar ve böyle ağır rekabete tahammül edebilmek için küçük sanat ustaları (işverenleri) maliyetler üzerinde mühim tesirleri olan ücretleri düşürmüşler ve diğer çalışma şartlarını giderek ağırlaştırmışlardır.

Bu durum karşısında küçük sanat ustalarının zamanın hükümetleri üzerinde yaptıkları baskılar ve devam edip giden ısrarlı teşebbüsleri üzerine önce İngiltere'de, daha sonraları ise Avrupa Karasının diğer ülkelerinde, o devrin telakkisi ile bu kabil «başıboş ve başıbozuk» hareketlere engel olmak üzere «koalisyon yasakları» konulmuş, yani

kalfaların biraraya gelmeleri, topluca hareket etmeleri nihayet işyerlerini terketmeleri yasaklanmıştır.

Hadisenin mahiyeti kısaca böyle olmakla beraber, yıllar ilerledikçe dev bir kapitalist fabrika sanayiinin üstün ve amansız rekabeti karşısında yaz güneşine maruz bir kar parçası gibi süratle eriyen ve çöken bir kısım küçük sanat kolları için artık koalisyon yasaklarının manası da kalmamış bulunuyordu. Şu halde koalisyon yasakları artık muhatap değiştirmiş, küçük sanat kalfalarından, kapitalist fabrika sanayiinde çalışan modern şehirli-sanayi işçi sınıfına teveccüh etmiş ve tıpkı küçük sanayi kalfaları gibi sanayi ihtilalinin çocukları olan bu insanların birleşip sözleşmeleri, topluca hareketleri, bir mesleki kuruluşun çatısı altında toplanmaları, nihayet birlikte ve topluca işyerlerini terketmeleri (grev) ağır ceza tehditleriyle yasaklanmıştır.

Koalisyon yasaklarının bu suretle «küçük sanatlar çağı»ndan, «endüstri çağı»na intikal etmesi ve oldukça uzun bir süre (19. yüzyılın ilk üç çeyreği) ayakta kalması hiç şüphesiz devrin dünya görüşü, aynı yüzyıla hakim felsefi-iktisadi doktrinle ilgilidir. Filhakika felsefi alanda ferdiyetçilik, iktisadi alanda ise aşırı liberalizmden oluşan güçlü ve sarsılmaz bir dünya görüşü her türlü birleşme ve sözleşmenin ekonomik faaliyetlere, ülkelerin iktisadi büyüme ve gelişmelerine ters düşeceği, aslında cemiyet refah ve mutluluğun ancak ferdi gayret ve teşebbüs-ten, kırasıya serbest rekabetten doğabileceği, iktisadi kanunların ve tabii

düzenin arızasız işlemini sağlayacak devrin iktidarlarını derinden tesiri altında bırakmış olan böyle bir total görüş karşısında sanayi ihtilali ve bu ihtilalin çocuklarıyla birlikte koalisyon yasaklarını bugünden yarına ortadan kaldırmak, bunun yerine koalisyon hakkını tesis etmek mümkün olmamıştır.

Bununla beraber 19. yüzyıl ilerledikçe önce İngiltere'de koalisyon yasakları aleyhdarı cereyanların da gittikçe güç kazanmakta olduklarına işaret etmek gerekir. Nitekim bahiskonusu memlekette 1824 yılında neşredilen bir kanun, bu zamana kadar İngiltere'de mevcut olagelen koalisyon yasaklarını gevşetmiş bulunmakla birlikte, yukarıda işaret ettiğimiz aşırı liberal-felsefi fikir cereyanlarının güç ve hakimiyetlerini elan muhafaza etmekte bulunmalarından dolayı, bu gevşetmeden pratik faydalar elde edilememiş, ancak çok daha sonraları, 1875 yılında neşredilen bir kanun (The conspiracy and protection of property act) toplu iş uyuşmazlıkları tahrik etmek hususundaki sözleşme ve birleşmeleri yasak etmediğinden dolayı, bu kabil hareketler bundan böyle cezai takibatı icabettiren hareketler olma vasfını kaybetmiştir. Bu suretle İngiltere'de koalisyon hakkı her türlü şüphe ve tereddüden uzak kalmış ve bu alandaki bütün müphem durumlar zail olmuştur.

Diğer taraftan İngiltere'den yarım yüzyıl kadar sonra sanayi ihtilalini yaşıyan Almanya'da da koalisyon yasakları 1869 sanayi kanunu ile (Das Gewerbegesetz) kaldırıl-

mış olmakla birlikte, tıpkı İngiltere'de olduğu gibi, böyle bir tasarruf şekli kalmış, aslında bu yüzyılda doğmuş bulunan şehirli-sanayi işçi sınıfının sözleşme ve birleşme teşebbüsleri, yine 19. yüzyılın doktrini icabı adli makamların içtihatları, idare ve zabıta mercilerinin takipleriyle neticesiz kalmış, özellikle 1878 tarihinde neşredilen «sosyalistlerle mücadele kanunu» (Socialistengesetz) sanayi ihtilalinin çocuklarına göz açtırmamıştır. Ancak 1890 tarihinde sosyalistlerle mücadele kanununun yürürlükten kaldırılması ve Fürst Bismarck'ın iktidardan uzaklaştırılması sonunda, koalisyon hakkı giderek meyvalarını vermeye başlamış. I. Cihan Savaşı sonrasında neşredilen Weimar Anayasası koalisyon hürriyetini bir ana hak olarak tanımış, sonraları Bonn Anayasası 9. maddesiyle koalisyon hak ve hürriyetini hiç bir şüphe ve tereddüde yer vermiyecek şekilde tahkim etmiştir. Esasen hürriyetçi - sosyal hukuk devletinin dayandığı temellerden birinin, hayatta belli başlı birinin hür koalisyon hakkı olduğu düşünülmürse, durumu tabii karşılamak gerekir.

Fransa'da koalisyon yasakları, 1848 kanlı ihtilal yıllarında ihtilalci hükümetin 27.2.1848 tarihinde Koalisyon hürriyetini ilân etmesi üzerine kaldırılmıştır. Ancak ihtilal Temmuz boğazlamaları ile kanlı şekilde bastırıldıktan sonra, koalisyon hakkı hükümsüz duruma gelmiş, ancak Üçüncü Cumhuriyet döneminde, 1884 yılında nihayet işçiler koalisyon hakkına kavuşmuşlardır.

Koalisyon hakkının ana çizgileri ve bir hayli kısaltılmış halde tarihi bundan ibarettir. Günümüzde Batı dünyasında üzerinde asla münakaşanın bahiskonusu edilemeyeceği koalisyon hakkı ve hür sendikacılık tatbikatı olarak engelsiz ve pürüzsüz şekilde yürümektedir. Böyle bir hakkın mevcut olmadığı dönemlerde ise (mesela 1960 öncesi dönemde olduğu gibi), işçilerin maddi menfaatleri şöyle dursun, haysiyetlerinin dahi korunamadığı tartışmasız bir gerçektir. Bununla birlikte Türkiye'de melun ve menhus emeller peşinde koşan kuruluşlar bir yana bırakıldığı takdirde, koalisyon hakkından en geniş şekilde yararlanan diğer sendika ve üst kuruluşlarının da yirmi yıllık tatbikat döneminde her zaman af ve müsamaha ile karşılanamayacak olan hatalar işledikleri ortadadır. Bu itibarla yeni başlayan dönemde aynı hataları tekrarlamanağa bilhassa dikkat etmek gerekecektir.

Bu münasebetle Ortak Pazar Ülkelerinde koalisyon hakkından ve hür sendikacılığın nimetlerinden faydalanan işçilerin organizasyon nispetleri aşağıda yer almaktadır.

Belçika	% 75-80
İtalya	% 55-60
F. Almanya	% 40
Fransa	% 28
Danimarka	% 75-80
İngiltere	% 55
Hollanda	% 33
İrlanda	% 55-60
Lüksemburg	% 50-55
Yunanistan	% 25-30

Türkiye'nin geleceğinde işçi-işveren ilişkileri

Türkiye, oldukça eski tarihlerden buyana sanayileşme sürecine girmiş bir ülke olmasına rağmen, toplumun bireysel iş ilişkilerinden toplu iş ilişkilerine geçişi, son yirmi yılın bir olgusudur. Fakat nevar ki, bu gelişim siyasi sistemin işleyişinde olduğu gibi 1980'lere gelindiği zaman kendisini açık bir krizle noktalamıştır.

Siyasi ve ekonomik sistemle gittikçe yabancılaşan endüstri ilişkileri düzenimizin bozulup deforme olması da hangi faktörler rol oynamıştır? Siyasi ve ekonomik sistemimizdeki bozulmalar bu denli yoğunlaşmasaydı acaba endüstri ilişkileri düzenindeki sapmalar bu kadar keskin bir biçimde ortaya çıkar mıydı? Acaba endüstri ilişkileri düzenimiz siyasi ve iktisadi düzenimizi mi bozmuştur, yoksa endüstri ilişkileri düzenimiz siyasi, sosyal, iktisadi yapıdaki bozulmaların mı yoğun bir şekilde etkisinde kalmıştır?

Kuşkusuz bütün bu ve buna benzer sorular üzerinde gelecekteki endüstri ilişkileri düzenimizin şekillenmesi yönünden ayrıntılı bir şekilde durma zorunluluğu vardır. Fakat tartışmanın boyutları ne olursa olsun, sonuçta karşılıklı etkileşim süreci ve karmaşık faktörler ağı içinde Türk endüstri ilişkileri düzeni gerçekten sağlıklı bir gelişme sürecine girmiştir.

1980 Harekatı nasıl bozulan bir siyasi yapıyı yeniden onarma ihtiyacı sonucu ortaya çıkmışsa, aynı şekilde 1982 Anayasası'ndan kaynaklanan çalışma hayatının yasal düzeni de sağlıklı bir işçi-işveren ilişkileri sistemini kurmayı amaçlamaktadır.

Türkiye'de işçi-işveren ilişkilerinin geleceği hakkında bazı görüşler ileri sürmeden önce, kuramsal planda konuyu tartışmak ve geçmişteki gelişmeleri kısaca değerlendirmek kamımızca yerinde olacaktır.

Aslında bu tebliğin amacı Türkiye'de işçi-işveren ilişkilerinin geleceği hakkında kişisel bazı görüşleri

Prof. Dr. Nusret EKİN

Istanbul Üniversitesi,
İktisat Fakültesi

mizi ana başlıkları ile ortaya koymak ve bu konuda çok yararlı olacağına inandığımız tartışmalara bir zemin hazırlamaktır.

Şimdi bu kritik noktada Türk sisteminin bir değerlemesini yapmak ve geleceğe yönelik bazı stratejik değişkenleri gözden geçirmek istiyoruz.

KURAMSAL TARTIŞMA

Dünya'nın neresinde ve gelişme seviyesi ne olursa olsun, her ülkenin politik yaşamını düzenliyen bir siyasi sistemi olduğu gibi, gene her ülkenin ekonomik sorunlarının çözülmesine çalışıldığı bir iktisadi düzeni mevcuttur. Endüstri ilişkileri sistemi ise bir ülkede, özellikle modern sektörlerde örgütsel ve toplu olarak çalışma koşullarının belirlendiği bir süreci ifade etmektedir.

Bu düzende siyasi sistemin tercihlerine uygun düşecek şekilde belligi üç faktör, diğer bir deyişle işçiler ve örgütleri, işverenler ve örgütleri ve devlet, belirli bir «Anayasal ve Yasal Senaryo»ya göre düzenlenmiş belirli rolleri oynamaktadırlar. O halde bir ülkede endüstri ilişkileri sisteminin işlemlerini anlamak için o ülkede yasaların aktörlere oynatmak istediği rolleri bilmek ve buna göre kuralların dinamik işleyişinin siyasi ve iktisadi sistemle uyumunu analiz etmek gerekir.

Bu yaklaşımdan temelde iki önemli sonuç çıkarmak mümkündür.

1 — Herşeyden önce endüstri ilişkileri, siyasi sistemin bir alt düzenidir. Bir ülkenin siyasi ve iktisadi tercihleri o ülkenin endüstri ilişkilerini

belirleyen ana stratejik faktörler olmaktadır. Diğer bir deyişle bir ülke, belirli bir siyasi ve iktisadi tercih yap-mak durumunda kalırsa, endüstri ilişkilerinde de ona uygun düzenlemeler yapmak zorundadır.

2 — Ekonomilerini kısa zamanda modernleştirmek isteyen ülkelerin liderlerinin yasa ithaline başvurmaları yoluyla en çağdaş ve siyasi modernleşmeyle uyumlu endüstri ilişkilerini ülkelerine getirme gayretleri yetmeyecek, bu ülkelerin yöneticileri aynı özeni siyasi ve iktisadi sistemin de sağlıklı bir biçimde işlemesi üzerinde göstermek zorunda kalacaklardır. Bu dengeler kurulamadığı takdirde, kısa sürede siyasi, iktisadi ve endüstri ilişkileri sistemlerinin birbirinin gelişmesine katkıda bulunacak yerde, gittikçe birbirine ters düşüp yabancılaşması ve bir olumsuz faktörler karmaşasına dönüşmesi mümkündür.

TÜRKİYE'DEKİ GELİŞMENİN DEĞERLEMESİ

Türkiye'deki gelişmelere tarihsel bir açıdan bakacak olursak, gerçekten ülkemizin sosyal haklara Dünya'da en olumlu yaklaşan ülkelerin başında geldiğini söyleyebiliriz. Ulu önder Atatürk daha Kurtuluş Savaşı yıllarında kömür işçileri için yasalar çıkarırken, gene aynı dönemde İzmir İktisat Kongresi'ni toplamıştır. 1930 larda sanayileşmeyi Türk toplumunun kaderi haline getirme çabaları gösterirken, 1936'da daha ortada önemli büyüklükte bir işçi kitlesi mevcut değilken, otuz yıldan fazla yürürlükte kalacak ilk düzenli iş yasasını çıkararak «Çalışma Reformuyla» gelişen Dünya'ya öncülük etmiştir.

II. Dünya Savaşı ertesinde hür sendikacılıkta siyasi liberalleşme arasındaki ilişkiyi en iyi anlayanların başında ise İnönü gelmektedir. Takip eden yıllar Anayasa'mızda sosyal

hakların yer almadığı bir dönemdir. Fakat bilindiği gibi bu dönem ekonomik ve siyasi yozlaşmanın hızla ortaya çıktığı bir devreyi belirlemektedir.

1960-1980 döneminde ise ilk on yılın göz kamaştıran başarısını, ikinci on yıl hızla gölgelemeye başlamış ve endüstri ilişkileri düzeni de çözülen ekonomik, sosyal ve siyasi yarıdan nasibini almıştır.

Demokrasiye doğru yeniden açılıştaki en önemli gelişmenin Danışma Meclisi'nin kuruluşundan sonra, 1982 Anayasasının kabul edilmesi olduğuna hiç kuşku yoktur. Böylece Türk toplumu içine düştüğü ekonomik, sosyal ve siyasi kargaşadan yeniden ve deneyimli olarak çağdaş, özgürlükçü demokrasiye dönme sürecine girmiştir.

1980 öncesi Türk endüstri ilişkileri düzenine baktığımız zaman, onu etkileyen şartları aşağıdaki şekilde belirleyebiliriz:

Parçalanmış, yoğun bir şekilde ideolojik sapmalara uğramış, bir sistem olma karakterini tamamen kaybetmiş bir sosyal ve siyasi yapı içine % 100 ü aşan enflasyon, durgun, hatta gittikçe gerileyen bir ekonomi, esas itibariyle ithal ikâmesine dayalı güçsüz bir sanayi, siyasi etkilerin baskılarına açık sağlıksız bir KİT düzeni, dışa kapalı bir ekonomi, vergi adaletsizliği, gittikçe artan işsizliğin egemen olduğu bir sosyal yapı ilâve edilirse, bir alt sistem olarak endüstri ilişkileri doğal olarak bütün bu olumsuz faktörlerden etkilenecek ve adeta «soğuk alıp hasta olacaktır».

Aslında geniş bir bakış açısı içerisinde Batı toplumları ile mukayeseli bir değerlendirmeye tâbi tutulduğu takdirde 1980'lere kadarki Türk endüstri ilişkileri sisteminin dikkati çekecek bir özellik taşıdığını söylemek güçtür. Fakat buna mukabil sistemin hemen bütün gelişme halindeki ülkelerdeki sistemlerden, hatta bazı gelişmiş ülkelerden daha ileri düzenlemeler getirdiği söylenebilir. Sistemin genel yapısı itibariyle sendikalar yoluyla toplu pazarlık sürecinin işletilmesi ana özelliğini belirlemektedir.

(Devamı var)

NÜFUS SORUNU

(3)

Prof. Dr.
Erdoğan
ALKIN

İSTANBUL
ÜNİVERSİTESİ
İKTİSAT
FAKÜLTESİ
ÖĞRETİM
ÜYESİ

3. TÜKETİM HARCAMALARINDA DOĞAL UYARILMA

a) Hızlı nüfus artışı Türkiye'de tüketimi uyarayan yapısal sorunların başında gelmektedir. Nüfusun yılda yüzde 2.5 artması kaba bir hesapla bir çok temel malın tüketimini de bu orana yakın bir hızla genişletmektedir. Bu olguya ait fiziki analiz daha sonra yapılacağından, burada tüketimin parasal uyarılmasının yarattığı birikim sorunlarına yer verilecektir.

Türkiye'de bir çok sorunun temelinde yapısal nedenler arama eğilimi vardır. Bu eğilimde bazen abartmaya gidilmekle birlikte, yapısal nedenler ihmal edilebilecek unsurlar değildir. Örneğin enflasyonu uyarayan başlıca nedenler yanlış iktisat politikaları olmakla birlikte yapıdan, hızlı şehirleşmeden, gelir dağılımı bozukluğundan ve hızlı nüfus artışından gelen enflasyonist baskılara göre kamunun enflasyon yaratan açık finansman eğiliminde dahi bu yapısal nedenlerin etkisi bulunmaktadır.

Enflasyon nedenlerini bu kadar dolaylı bir yaklaşımla ele almak bazı yanlışlara yol açabilir. Ancak hızlı nüfus artışının yapısal bir sorun olarak harcamaları aşırı uyardığı yadsınamaz bir gerçektir.

b) Nüfus artışının tüketim harcamalarını uymaması, doğal bir sonuç olarak tasarruf artış hızını yavaşlatmaktadır. Nüfus artışının tasarruf oranı üzerindeki olumsuz etkisi birbirine bağlı iki nedenden kaynaklanmaktadır. Bunlardan birincisi, nüfus artışının tüketimi uyarıp tasarrufu sınırlaması, ikincisi harcama baskısı yaratarak enflasyonist bekleyişlere neden olmasıdır.

Nüfus artışı ile tasarruf oranı arasında doğrudan birlikte değişim analizi yapmak olanaksız ve anlamsız olabilir. Bununla birlikte nüfusun en hızlı gelişmeyi 1950-1960 döneminde gösterdiği, 1960'dan sonra bu hızın yavaşladığı bilinmektedir. Bu dönemlere ait tasarruf oranlarına bakıldığında (gecikmeler de dikkate alınırsa) ilk dönemde söz konusu oranların oldukça düşük olduğu ve ancak 1960'dan sonra anlamlı sayısal değerler aldıkları göze çarpmaktadır. Gerçi tasarruf oranlarında 1960'dan sonra beliren artış eğiliminin bütününü nüfus artış hızındaki değişimlerle ilişkili varsaymak yanıltıcı olacaktır. Örneğin vergileme, tasarrufun teşviki v.s. gibi politikaların da tasarruf oranının artış eğiliminde etkili oldukları açıktır. Ancak enflasyonun çok hızlı seyretmediği 1960-1975 döneminde tasarruf oranının yüksek değerler almasında nüfus artış hızındaki azalmanın da önemli bir rolü olması gerekir. 1976'dan başlayarak hızlanan enflasyon

tasarruf oranı üzerinde en büyük olumsuz etkiyi yaratmış ve söz konusu oran 1980 yılında 1963 düzeyine kadar düştükten sonra istikrarın söylendiği 1981 yılında ancak on yıl öncesinin rakamına yükselebilmıştır .

1950-1955 döneminde iç tasarrufların yetersizliği dolayısıyla büyük boyutlu dış borçlanmaya gidilmiş, sonraki dönemde oluşan bunalım ve bunalımdan çıkış için istikrar önemleri dış kaynak gereğini daraltmıştır. Birincisi Beş Yıllık Plan Döneminde yüzde 7 kalkınma hızı hedefinin gerçekleştirilmesinde iç tasarruf oranı yetersiz kaldığından yeniden dış finansmana başvurulmuştur. 1958-1973 dönemi bir istikrar ve dış denge sürecini kapsamaktadır. Bu nedenle dış finansman gereği daralmıştır. Ancak daha sonra hızlanan enflasyon iç tasarruf oranlarını düşürdüğünden yeniden yoğun dış borçlanmaya gidilmiştir.

Aslında cari fiatlarla GSMLT ve yatırım istatistiklerinden yararlanılarak hesaplanan yatırım oranlarının sayısal değerleri bir açıdan yanıltıcı olmaktadır. Çünkü bu yatırımların önemli bir kısmını gerçekleştiren kamu kesimi, özellikle 1974-1979 döneminde kamu tasarruflarındaki yetersizliği açık finansman yoluyla kapama yoluna gitmiştir. Bu eyilimin enflasyonun hızlanmasında önemli bir etkisi olmuştur. Aslında bu yatırımların önemli bir kısmı daha sonra da açıklanacağı gibi demografik (veya sosyal) yatırımlardır. Başka bir deyişle hızlı nüfus artışı, kamu kesimini, harcaması hemen yapılan ancak üretim etkisi uzun bir süre sonra ortaya çıkan sosyal yatırımları genişletmeye itmiştir. Kaynak yetersizliği ise açık finansmana neden olmuştur. Sosyal yatırımların çoğunun ertelenmesi çok güç olduğundan, açık finansman eyilimlerinin de nüfus artışının baskısı yadsınamaz bir gerçektir.

Özetlemek gerekirse, hızlı nüfus artışı ile yetersiz tasarruf ve enflasyon arasında doğrudan bir korelasyon analizi ile ilişki aranamasa da, bu ilişkinin varlığı apriori olarak ileri sürülebilir. Daha ayrıntılı ve kapsamlı bir çalışmada, birlikte değişim analizinin sayısal sonuçlarının aynı etkileri vurgulayacağı kuşkusuzdur.

4. SOSYAL AMAÇLI YATIRIMLARDAKİ GENİŞLEME

Yatırım harcamalarını çeşitli açılardan sınıflamak mümkündür. Örneğin yatırımlar, üretim kesimlerine göre, kamu - özel ayırımı dikkate alınarak, sabit sermaye yatırımlarıyla stok oluşumu birbirinden ayrılarak sınıflanmaktadır. Bu yatırımların bir bölümü doğrudan mal ve hizmet üretmeye yönelik harcamalardır. Ancak diğer bir bölüm, sosyal amaçlara yönelmiş olup, üretimi oldukça dolaylı ve uzun dönemde etkileyecek yatırımlardır. Bunlar arasında en önemli olanları eğitim ve sağlık harcamalarıdır. Genellikle birinci gruba ekonomik yatırımlar, ikinci gruba sosyal yatırımlar denmektedir.

Sosyal yatırımların boyutlarını belirleyen, doğal olarak bu yatırımlardan yararlanan nüfus sayısıdır. Gerçi gelişmekte olan ülkeler sosyal yatırımlarda, nüfus miktarından çok kaynakları dikkate alma eyilimindedirler ama toplumsal ve siyasal koşullar bu eyilimi sınırlamaktadır.

Şu halde nüfusu hızla artan bir ülke, sınırlı kaynaklarının her yıl önemli bir kısmını sosyal amaçlı yatırımlara ayırmak zorundadır. Böylece, daha sonra ele alınacağı gibi hızlı nüfus artışı bir yandan kişi başına gelirdeki yükselmeyi sınırlar, öte yandan doğrudan üretime yönelecek yatırımların toplam yatırımlar içindeki oranını küçülterek kişi başına gelire ek bir olumsuz etki daha getirmektedir.

Türkiye'de sosyal yatırımlarla ilgili istatistikler yeterli olmaktan uzaktır. Sağlık ve eğitim harcamaları gibi sosyal yatırımları tesbit etmek nisbeten kolay olmakla birlikte, ekonomik yatırımların içinde yer alan sosyal yatırımların gerçek boyutlarını belirleyebilmek için projelerin tek tek gözden geçirilmesi şarttır.

TÜRKİYE'DE SOSYAL YATIRIMLAR (%)
(SABİT SERMAYE YATIRIMLARI ESASINE GÖRE)

	Ekonomik Yatırımlar	Sosyal Yatırımlar	Toplam
1976	91.5	8.5	100.0
1977	93.2	6.8	100.0
1978	93.0	7.0	100.0
1979	95.0	5.0	100.0
1980	94.9	5.1	100.0
1981	92.9	7.1	100.0

KAYNAK : DİE ve DPT Yayınları

Yukardaki tabloda sosyal yatırım olarak yalnızca eğitim ve sağlık harcamaları dikkate alınmıştır. Böyle olduğu halde, basit bir hesaplama örneğin 1981 yılında sosyal amaçlı yatırımların toplam yatırımlar içindeki oranı yüzde 7.1 yerine yüzde 5 dolayında kalabilseydi gayrisafi milli hasıladaki artış hızı yüzde 4.4 yerine yüzde 4.5 olabilirdi. Şu halde nüfus artış hızının yüksek olmasının yol açtığı yoğun harcamalar, doğrudan üretime yönelecek yatırımları ve dolayısıyla katma değer artışını sınırlamaktadır.

Sosyal yatırım harcamaları ile ilgili bu ılımlı hesaplardan sonra, demografik harcamaların daha geniş olan boyutlarını tesbit edebilmek için başka bir yöntem daha denenebilir. Bu yöntem, hızlı nüfus artışının neden olduğu yatırım harcamalarının gerçek boyutlarını dramatik bir şekilde ortaya koymaktadır. Söz konusu yöntem şöyle özetlenebilir. Türkiye nüfusu yılda yaklaşık yüzde 2.5 artmaktadır. Toplam yatırımlar içinde bu nüfus artışının neden olduğu kısmı hesaplayabilmek için ,kişi başına gelir artışı yönteminin tersinden gidilerek ve sermaye/hasıla oranı 3.25 alınarak, $3.25 \times 0.025 = 0.081$, yani yüzde 8.1 sonucuna varılır. Başka bir deyişle her yıl gerçekleştirilen yatırım/GSMH oranının yüzde 8'lik bir kısmı doğrudan doğrudan nüfus artışının zorunlu kıldığı harcamalardır. Dolayısıyla örneğin yatırım oranının yüzde 20 olarak programlandığı bir durumda ancak yüzde 12 dolayındaki bir kısım fiili katma değer oluşumuna katkıda bulunabilmektedir.

(Devamı var)

► Sakatların sorunları bir hafta süreyle tartışıldı

Başbakan Uluşu: "4,5 milyon sakat vatandaşın

SAKATLAR HAFTASI AÇILIŞ TÖRENİNDE BAŞBAKAN ULUŞU KONUŞURKEN

**sorunu
Cumhuriyet
döneminde
ilk defa
böylesine
geniş
kapsamlı
ele
alındı,,**

"Özürlü vatandaşlarımızın sadakaya muhtaç olmamaları başlıca amacımız,,

● SAKATLAR HAFTASI AÇILIŞ TÖRENİNDE GÖRMEZ ÇOCUKLARDAN OLUŞAN ORKESTRA İSTIKLAL MARŞIMIZI ÇALDI

Başbakan Bülend Uluşu, «Özürlü vatandaşlarımızın içinde bulundukları sıkıntılı durumdan kurtarılmaları, sadakaya muhtaç olmayan yaşamlarını sürdürebilmeleri başlıca amacımızdır» dedi.

Sakatlar Haftası nedeniyle 10 Mayıs'ta TÜRKİŞ'te düzenlenen törende konuşan Başbakan Uluşu, aramızda yaşayan her yaştan 4.5 milyon sakat vatandaşın sorununun, 60 yıllık Cumhuriyet tarihinde ilk defa bu kadar ge-

niş kapsamlı ele alındığını belirterek, «Uluslararası sakatlar yılının temel amaçlarından biri de, sakat insanlarımızın, günlük hayatın sosyal, ekonomik, kültürel ve sair yönlerine tam olarak katılmalarını sağlayacak

tedbirlerin alınmasına yöneliktir. Bu tedbirlerin yerine getirilmesi için hepimize görevler düşmektedir» dedi.

Başbakan Ulusu, Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kuruluna iki buçuk yıla yakın zamandır sürdürülen çalışmalarla sakatların tüm sorunlarının tesbit edildiğini, bunların çözümü için kısa, orta ve uzun vadeli programlar hazırlandığını da sözlerine ekledi.

Sakatlar Haftası'nın başlaması ile ilgili töreni Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu Başkanı olarak Sosyal Güvenlik Bakanı **Sadık Şide** bir konuşmayla açtı.

Şide, ikinci kez düzenlenen Sakatlar Haftası'nda, sorunlar ve çözüm yollarının ele alınacağını belirterek «**Hafta boyunca, görmeyen, duymayan, ortopedik özürlü vatandaşlarımız ile korunmaya muhtaç çocukların sorunları dile getirecek, onların topluma kazandırılması için çalışmalar yapılacaktır**» dedi.

Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu Teknik Başkanı **Prof. Dr. Rıdvan Ege** de bir konuşma yaptı. (Rıdvan Ege'nin konuşması tam metin olarak 30. sayfamızda verilmiştir.)

Sakatlar Haftası boyunca, çeşitli toplantılar düzenlendi, sağırılar kulunda öğrenciler bir tiyatro oyunu sahnelediler, ortopedik özürlüler okulunda da öğrenciler bir konser verdiler.

Sosyal Güvenlik Bakanı **Şide**, Sakatlar Haftası nedeniyle düzenlediği basın toplantısında

ŞİDE: "Ülkemizde sakatlarla ilgili umut verici adımlar atılmaktadır,,

Sosyal Güvenlik Bakanı ve Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu Başkanı **M. Sadık Şide**, Sakatlar Haftası başlamadan önce düzenlediği basın toplantısında, «**Ülkemizde sakatlarla ilgili umut verici adımlar atılmaktadır**» dedi.

1981'in Birleşmiş Milletler tarafından «**Sakatlar Yılı**» olarak ilân edildiğini, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sakatların sorunlarıyla ilgili ciddi çalışmaların başlatıldığını hatırlatan **Sadık Şide**, bu çalışmaların 10 yıl süreceğini belirtti.

Şide, sakatlarla ilgili çalışmaları yürütmek üzere 14 Bakanlık ve 3 kamu kuruluşu temsilcisinin iştirakiyle kurulan Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu tarafından 10 Mayıs gününün Türkiye'de «**Sakatlar Günü**» olarak, takip eden haftanın da «**Sakatlar Haftası**» olarak değerlendirildiğini söyledi.

Sakatlar Haftası süresince yapılacak çalışmalar hakkında programı açıklayan Sosyal Güvenlik Bakanı, konuşmasını şöyle sürdürdü :

«**Birleşmiş Milletlerin tesbitlerine göre, Dünya'da her on kişiden biri sakattır. Buna göre, Ülkemizde 4.5 milyon sakat bulunmaktadır. Sakat va-**

tandaşlarımız genellikle yoksul ve muhtaç olup, büyük çoğunluğu kırsal kesimde yaşamaktadır.

Yeni Anayasamızın 61. Maddesiyle Devletin koruması altına alınan sakatların sorunlarının çözümü yolunda, bütün imkânsızlıklara rağmen, Ülkemizde umut verici adımlar atılmaktadır.

Hükümetimiz döneminde, sakatlarla ilgili 5 Kanun, 2 Kararname ve 2 Yönetmelik çıkarılarak mevzuat bakımından önemli değişiklik ve yenilikler getirilmiştir.

Son iki yıl içinde, sakatların erken emekliliği sağlanmış, sakatlık derecelerinin yeniden düzenlenerek, bunların tesbiti ile ilgili raporlar sonuçlandırılmıştır.

1981 yılından 1983 yılı Mart ayı sonuna kadar, 3870'i kamu, 2009'u özel olmak üzere toplam 5879 sakat yurttaşımız işe yerleştirilmiştir. Sakat çalıştırma oranının yükseltilmesi, sakatlık derecelerinin standartlaştırılması, korumalı işyerleri kurulması amacıyla çalışmalar sürdürülmektedir. İl ve ilçelerde kurulan komiteler de sakatların her türlü sorununun çözümü için yoğun çaba sarfetmektedir.»

Sakatlar Haftası ve Sakatların Sorunları

Birleşmiş Milletlerin 1981'i Sakatlar Yılı olarak kabulü üzerine hükümetimiz de Milli Koordinasyon Kurulu oluşturarak sakatların eğitim, işe yerleştirme, sakatlığı önleme, tedavi, rehabilitasyon ve diğer sosyo-ekonomik sıkıntılarına çare aramaya fiilen öncülük etmiştir.

10 yıllık program içinde bu çalışmaların sürdürülme önerisine uyarak başlatılan, devam edilecek çalışmalar hakkında bilgi sunmaya çalışacağım.

Prof. Dr. RIDVAN EGE

Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu Teknik Başkanı

1 — **Gelir Vergisi İndirimi** : 2491 Sayılı Yasayla Gelir Vergisi Kanunundaki değişiklik ile 35.000'i aşkın sakatın sakatlığı oranında az vergi vermesi sağlandı. Hazırlanmakta olan «Sakatlar Baremi» ile sakatlıklar daha iyi

değerlendirilecektir.

2 — **Sakatların İşe Yerleştirilmesi** : 1475 Sayılı İş Kanunu, Sakatların % 2 oranında işe yerleştirilmesini öngörmekte olduğu halde, bunu uygulayanlar 500 - 1.500 TL. ceza uyguladığından birçok işyeri sakat kişi çalıştırmamaktadır. Bu nedenle senede ancak 2.500 sakat işe alınmaktadır. Bunu düzeltmek için yaptığımız değişiklik önerilerimizin Milli Güvenlik Konseyi gündemindeki Kanunla düzeleceği inancındayız. Bu gerçekleşirse işyerleri ve Kamu Sektörü en az % 3 sakata iş vermekle yükümlü olacak, sakat çalıştırmak istemiyenler kişi başına asgari ücretten bir fona para yatıracaklar, bu para ile sakatlar için «Korumalı İş Yeri» açılacaktır.

Bugünlerde yayınlanacak olan «Sakatların Devlet Memurluğuna alınma şartları ile hangi işlerde çalıştırılacakları hakkındaki yönetmelik» ie Devlet kesimindeki memur kadrolarının da % 3 ü sakatlara ayrılacaktır. Böylece yalnız sakata değil, çalışmayan sakata bakmakta olanlara da iş sağlanmış olacaktır.

3 — **Sakat İşçi ve Memurun Eken Emekliliği** : Kanunlarda yapılan değişikliklerle sakat işçinin 3.600 iş günü ve sakat memurların 15 senede emekliliği sağlanmıştır. Ancak uygulamada

Sakatlar Haftasında Sağırılar Okulunda eliş sergisi açıldı

SAKATLAR HAFTASINDA ORTOPEDİK ÖZÜRLÜLER OKULUNDA ÖĞRENCİLER KORUSU BİR KONSER VERDİ

çıkan bazı zorluklar nedeniyle hazırlanan Kanun Tasarısı Danışma Meclisindedir.

4 — Sakatların Bina ve Yol Kullanma (Yaşam) Kolaylıkları : Bayındırlık ve İmar ve İskan Bakanlığınca müştereken düzenlenen çalışmalar sonucu 2.9.1981 gün ve 10/02022 Sayılı genelge ile Sakatların yeni yapılacak kamu binaları ve kentlerde kolay ve engelsiz hareketini sağlayan önlemler sağlanmıştır. Böylece tekerlekli sandalyeli, koltuk değnekli ve beyaz bastonlu özürllüler bu binalara kolayca girip çıkabileceklerdir.

5 — Sakatların dışardan ithal edebilecekleri cihaz, makina ve araçların (motorlu araçlar dahil) Gümrük Vergisinden muaf olmaları : 20 Nisan 1983 tarihinde yayınlanan 2817 sayılı kanunla 1615 sayılı Gümrük Kanununun 8. maddesi değiştirilerek sağlanmıştır.

6 — Sakatlık Yapan Hastalık ve Kazalara Karşı Önlemler :

A) Yakın akraba evliliklerinde, bedensel ve zihinsel özürllü çocuk oranı daha da artmaktadır. Yakın akraba evliliğini önleyici önerimiz Adayet Bakanlığınca incelenmektedir.

B) Ana Çocuk Sağlığı Hizmetleri güçlendirilmelidir. Annelerin eğitilerek gebeliğin özellikle ilk üç ayındaki alınan ilaçlar (bazı ağır kesici, antibiyotiklerle, uyuşturucu ilaçlar), doğumun uzaması veya kordonun (göbek bağının) bebek boynuna dolanması gibi durumların zekâ geriliği, felçler ve

sakatlıklar yaptığı öğretilmelidir. İlk yaşta bebeklerin beslenmesi, çocuk felci ve verem aşısı ile birçok sakatlık önlenir. Sağlık Bakanlığınca bu hizmetlerin yaygınlaştırılması gerekir.

C) Kazalar azaltılmalı, İlk ve Acil Yardım Güçlendirilmelidir. Ülkemizde yalnız trafik, iş kazası ve tübgaz gibi yangın ve diğer kazalarından yılda 20.000 kadar ölüm, 500.000 kadar yaralanma olmaktadır. Bunları azaltmanın başlıca yolları eğitim, güvenlik önlemleri, denetim ve ilk yardımdır. Eğitim beşikte başlamalı, okulda gelişip, toplumda bütünleşmelidir. Eğitimin temel kurallarını öğrenmek ve en önemlisi öğretilenlere uyma eğitimidir. 1982-1983 eğitim yılından başlıyarak ilkokullarda Trafik ve diğer Kazalar ve Korunma, zorunlu ders olarak okutulmaya başlanmıştır.

Kazalarda ilk ve Acil Yardım : Özellikle trafik kazası gibi uzakta olan bir kazanın hemen haber verilmesi, içinde sağlık ekibi bulunan ambulans ve her an hizmet görececek acil bakım üniteleriyle olabilir. Geri kalmış denilen ülkelerde bile bu teşkilat vardır. Bizde de bunun kurulması için başvurularımız olmuştur. Bunun sağlık, Sosyal Güvenlik, İçişleri ve Bayındırlık Bakanlıklarınca vakit geçirmeden ele alınması gerekmektedir.

7 — Sakat ve Sakatlık Yapan Hastalık ve Yaralanmaların Tedavisi :

A) Genel Tedavi Hastaneleri : 120.000 hasta yatağı ve 30.000 kadar hekim ve 50.000 kadar yardımcı sağ-

lık personeli ile bu hizmet elden geldiğince sürdürülmektedir.

B) Tıbbi Rehabilitasyon: Sakatları işe yarar ve yeterli duruma getirebilmek için her ülke birçok Rehabilitasyon Merkezi kurmuştur. Bizde yataklı kurum olarak Ankara, Kastamonu ve İstanbul'da üç Merkez vardır.

C). Mesleki Rehabilitasyon : Kanunlarımızla sakat kişiye meslek öğretmek Çalışma Bakanlığınca, sakatlanan işçiyi işe alıştırma görevi Sosyal Güvenlik Bakanlığınca düşmektedir. 1981'de Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kartal'da Mesleki Rehabilitasyon ünitesini kurmuştur. 1983'te Ankara Sincan'da 50.000.000 TL. başlangıç harcamasıyla ilk Mesleki Rehabilitasyon Merkezi yapımına başlamaktadır.

8 — Sakat Çocukların Özel Eğitim ve Öğrenimi : Ülkemizde okul çağında (7-18 yaş aras) 1.350.000 kadar sakat çocuk vardır. Özellikle okul çağındaki yaklaşık olarak 27.000 kör, 81.000 sağır ile 474.000 konuşma bozukluğu, 220 bin bedensel (ortopedik), 470.000 zekâ ve zihinsel özürllü olan bu çocukların büyük kısmı özel eğitim istemektedir.

Ülkede halen bu amaçlarla sağır, körler, ortopedik sakatlar için 30 özel eğitim okulunda 4.543 öğrenci ve normal okullarda eğitilebilir 7.356 öğrenci, toplam olarak 11.899 öğrenci okutulabilmektedir. Özellikle ileri derecede zekâ özürllü olanlar, öğretilbilir ve eğitilebilir çocuklarla, hareket gücü olmayan ortopedik sakatlıklar için özel

eğitim yapan birçok okul açılması gerekir. 1983 senesindeki çalışmalarımız daha çok öğretilbilir ve eğitilebilir çocuklar için Okul ve Rehabilitasyon Merkezleri açmaya yönelik olacaktır.

9 — Bilimsel Toplantılar : Sakatların sorunlarıyla ilgili olarak yurdun değişik bölgelerinde Uluslararası ve Ulusal Kongre, Açık Oturum ve Paneller 1982'de düzenlenmiştir.

10 — Halkın Aydınlatılması ve İşbirliği :

a) TRT Yayınları : Sakatlara ait tüm çalışmalar (bilimsel, sportif, yarışma vb) TRT'de yeterince değerlendirilmiye çalışıldı. Sağırılar için Televizyon haberleri ve maçlarda ekranda yazılı özet sunuldu. Bazı filimlerin altına Türkçe yazılmaya başlandı.

b) Basın ve Yayın : Yeterli olmasa da Gazete ve Dergilerde Sakatlıkla ilgili haber yazı ve röportajlar verilmeye çalışıldı.

c) Halk Konferansları : Yurdun çeşitli bölgelerinde sakatlık yapan hastalık, akraba evliliği, kazalar, tedavi ve rehabilitasyonları konularında ki konferanslar ilgi görmektedir.

d) Sakatlar Günü ve Haftası : Birçok hastalık ve sakatlık için gün veya haftalar yapılmasının kamuoyunu ilgisiz duruma sokmakta olduğunu gören Kurulumuz her sene 10 Mayıs'ın Tüm Yurtta Sakatlar Günü olarak ilânı ve izliyen günlerin 11 Mayıs'ın Görme Özürlü, 12 Mayıs'ın İşitme ve Konuşma Özürlü, 13 Mayıs'ın Ortopedik Sakat, 14 Mayıs'ın Ruhsal ve Zihinsel özürlülere ayrılması Başbakanlıkça uygun bulunarak ilk kez 1982'de Sakatlar Haftası bu şekilde anılmıştır ve bu seneki hafta daha geniş programlarla düzenlenmiştir.

11 — Sakatların Sportif ve Kültürel Çalışmaları :

a) Yaz Kampları : Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Kızılay Sakatlar için eğlenceli Yaz Kampları açtılar ve bu her sene devam edecektir.

b) Yarış ve Sergiler : Sakatlar arası özellikle işitme engeli olanlar arasında futbol, voleybol ve diğer spor çalışma ve yarışları 1982'de sürdürülmüştür.

c) Konut Sorunu : 1981'de yürürlüğe giren Toplu Konut Kanunu uygula-

ma Yönetmeliğine «Devamlı çalışmaya mani hali olana heyet raporu ile teşvik etmek şartıyla konut tahsisinde öncelik tanınır» maddesi eklenmiştir. Bu guruptan olarak Ankara'da konutlardan 45'i ve diğer illerde 50 kadar konut sakatlara tahsis edilmiştir.

12 — Sakatlar İçin Planlanan İşler:

1 — Sakat ve Sakatlarla ilgili müstakil ve güçlü devlet Kuruluşu :

Sakatlara ait tüm ekonomik, sağlık, rehabilitasyon ve sosyal hizmetleri koordine ederecek icracı bir devlet kuruluşu kurulmasına inandığımızdan ve «Sakatları Koruma Kurumu» kurulması için girişimde bulunulmuştur.

2 — Sakatların oluşturduğu Dernek ve Vakıfların Birleştirilmesi :

Birleşmiş Milletlerin önerisine de uyarak Kurulumuz Türkiye'de Sakatlar ve Sakatlıklarla ilgili 45 Dernek ve Vakıf yetkililerini birkaç kez toplantıya davet ederek önerileri alınmıştır. Körler, Sağır ve Konuşma bozukluğu, Ortopedik özürlüler, Zekâ ve Ruhsal özürleri olan sakatlara ait Dernek ve kuruluşların 4 ayrı birlik veya Federasyon halinde toplanarak bir vakıf veya Kuruluş altında birleştirilmesi yararlı olur inancıyla çalışmalar sürdürülmektedir.

3 — Sosyal Hizmetler Kanunu Taslağı :

Sosyal Hizmet Kapsamına giren sakat, korunmaya muhtaç çocuk, güç-

süz, yaşlı ve diğer guruptaki insanların tüm hizmetlerini bir kurumda toplayan kanunun Milli Güvenlik Konseyinden bugünlerde çıkacağı inancındayız.

4 — Trafik Kanunu :

Ülkemizde sakatlığa neden olan olayların başında Trafik Kazaları geldiğinden ve bunun başlıca nedeni caydırıcı yasa ve tüzük olmayışı, tutarlı ve yeterli denetim bulunmayışı olduğu bilindiğinden Danışma Meclisinde bulunan Tasarının biran önce Kanunlaşması beklenmektedir. Bu kanunda ayrıca sakatların park yeri vb. sorunları için kolaylıklar yer almıştır.

SONUÇ

1981 Uluslararası Sakatlar Yılına Sayın Cumhurbaşkanımızın, Başbakanımızın, Bakanlarımızın ve bazı Kuruluşların gösterdiği yakın ilgi bütün sıcaklığıyla devam etmektedir. Her 10 kişiden birinin sakat olması nedeniyle, sakatları yalnız acıyarak veya duygulandırarak değil eğitim, çalışma ve yaşam sorunlarına sahip çıkarak, onların onurlarını kırmadan ve onları avuç açtırmadan toplumda hakettikleri yerde bulunmaları için büyük çaba sarfedilmektedir.

Yapabildiklerimiz yapmak istediklerimize göre yetersizse de, 1981 Uluslararası Sakatlar yılıyla başlayan çalışmalarımızın gelecek yıllar için heyecan ve umud verici olduğunu söyleyebiliriz.

Sakatlar Haftası nedeniyle Sağırılar Okulunda yapılan törende, işitme kusurlu öğrenciler bir tiyatro oyununu sahnelerdiler. Yukarıdaki fotoğrafta, davetlilerin büyük beğenisini toplayan oyundan bir sahne görülüyor

İşverenden izin almamasına karşın devamsızlığı haklı bir nedene dayanan işçiye bildirim ve kıdem ödüncelerinin verilmesi gerekir

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E. 1982/4239

K. 1982/4843

T. 14.5.1982

ÖZET: İŞÇİNİN BELİRLİ BİR SÜRE İŞE DEVAMSIZLIĞI HAKLI BİR NEDENE DAYANMAKTA, HAKLI NEDEN DE BELGE VE TANIK İFADELERİYLE KANITLANMAKTADIR. BU DURUMDA, İŞ SÖZLEŞMESİNİN 1475/17. MADDESİ UYARINCA BİLDİRİMSİZ VE KIDEM ÖDENCESİ VERİLMEYEN SONA ERDİRİLMESİ YASAYA AYKIRIDIR.

DAVA: Davacı, ihbar ve kıdem tazminatının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme isteği reddetmiştir.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü :

KARAR: İş Yasasının 17/2. maddesinde işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmayan belirli sürelerdeki devamsızlık halinde iş akdinin ihbarsız ve tazminatsız feshedileceği kabul edilmiştir.

İşverenden izin almamış olmasına rağmen devamsızlık haklı nedene dayanıyorsa artık ihbarsız fesihten bahsedilemez.

Haklı sebebin koşullarına göre objektif ölçüler içinde takdiri gerekir. Davacı İstanbul'da

ki babasının ağır hasta olduğunu telefonla öğrenmesi üzerine işyerine sözlü haber bırakarak ayrıldığını gittiği yerde de kendisinin hastalandığını ileri sürmüş ve haklı olduğu tartışmasız kabul edilebilecek bu hali şahitleri doğruladığı gibi felçli babasının kronik yetmezliğinden kalp krizi geçirmekte bulunduğu dair 20.4.1981 tarihli raporda, kendisi ile ilgili 24.4.1981 tarihli raporda da kanıtlamıştır.

Bu itibarla davacının ihbar ve kıdem tazminatlarının hesap ettirilip hüküm altına alınması gerekirken yazılı sebepten reddi doğru görülmüştür.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın davacı yararına BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 14.5.1982 gününde oybirliğiyle karar verildi.

SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA TABİ HİZMET SÜRELERİNİN BİRLEŞTİRİLMESİNİ ÖNGÖREN KANUN KABUL EDİLDİ

● ÇALIŞANLAR, SON 7 YILLIK FİİLİ HİZMET SÜRESİ İÇİNDE HİZMETİ FAZLA OLAN KURUMDAN EMEKLİ OLABİLECEKLER

Milli Güvenlik Konseyi, sosyal güvenlik kurumlarına tabi olarak geçen hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki Kanun tasarısını kabul etti.

Kabul edilen Kanun uyarınca, sosyal güvenlik kurumlarına tabi olarak geçen hizmet süreleri birleştirilecek ve ilgili emeklilik işlemi, son yedi yıl içinde en fazla çalışılan Kurum tarafından yapılacaktır.

Kanun uyarınca, birleştirilen hizmet sürelerinin toplamının aylık bağlanmasına yeterli olmaması halinde, Kanun hükümleri uygulanmayacaktır. Bir Kurumdan ilişkisini kestikten sonra diğer kurumlardan birinde sigortalı olanların, önceki Kurumlarda birikmiş prim ve kesenekleri geri verilmeyecek ve bu kişilere toptan ödeme yapılmayacaktır.

18 YAŞ ÖNCESİ

Kurumlardan birinde ilk defa sigortalı olarak başlanan tarih, sigortalının hizmet başlangıcı sayılacaktır. 18 yaşından küçüklerin daha önce başladıkları tarih dikkate alınmayacaktır. Birleştirilen hizmet süreleri üzerinden ilgililere son yedi yıllık fiili hizmet süresi içinde fiili hizmet süresi fazla olan Kurumca, hizmet sürelerinin eşit olması halinde ise eşit hizmet sürelerinden sonuncusunun tabi olduğu Kurumca, kendi mevzuatı hükümlerinde aylık bağlanacaktır.

Son olarak Emekli Sandığı'na tabi görevlerinden emekli olanlara Emekli Sandığı'nda geçen hizmet süreleri içinde ikramiye verilecek, daha önce almış oldukları kıdem tazminatı gözönünde tutulmayacaktır.